

درې ګوتيزې دايرې

(د شعرونو مجموعه)

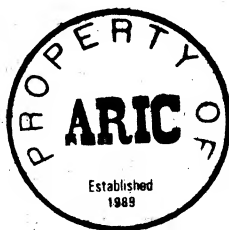

سيد شاه سعود

درې گوټيزې دايرې

(د شعرونو مجموعه)

سيد شاه سعود

- د کتاب نوم: درې گوټيزې دایرې
- شاعر: سید شاه سعید
- تیراژ: 1000 ټوکه
- د چاپ کال: 1377 / 1419 / 1999
- خپروونکی: دانش کتاب پلورنځی، قصه خوانی، پېښور - 2564513
- د دوټنې انځور: استاد رجب علي هنرخواه
- خطاط: سید محمد صدیق بنوري
- بیه: 35 روپۍ

ترون

اول د خدای په نامه
بیا د رسول په نامه
بیا د دې بنوي دور
د نوي کول په نامه
بیا مې د پلار په نامه
بیا مې د مور په نامه
بیا د فرهاد په نامه
د مشر ورور په نامه
بیا د سید شاه په نامه
د سترگو تور په نامه
بیا د بابا په نامه
د کاکا جي په نامه
بیا مې د خوږ ملگري
سردار علی په نامه
چې تش ملگری مې نه
د سترگو تور مې هم دی
چې د فرهاد په رنگې
مشری ورور مې هم دی
اود بابا په شایني
د مټو زور مې هم دی

مجلس علمیه عالی
مجلس علمیه عالی
مجلس علمیه عالی
مجلس علمیه عالی
مجلس علمیه عالی
مجلس علمیه عالی
مجلس علمیه عالی

مجلس علمیه عالی
مجلس علمیه عالی
مجلس علمیه عالی
مجلس علمیه عالی

مجلس علمیه عالی
مجلس علمیه عالی
مجلس علمیه عالی
مجلس علمیه عالی
مجلس علمیه عالی
مجلس علمیه عالی
مجلس علمیه عالی
مجلس علمیه عالی
مجلس علمیه عالی
مجلس علمیه عالی

دا شعرونه

که شنه زرغونه (د بودی تال) پخپلو شو متناسبو رنگونو د لیدونکي پام وړاوي، د سپوږمۍ لیمه نه سوځوونکې ساده جلوي هم ډېرې ډېرې نظر بلونکې وي. دغه شان یو کامل ارکستر چې په هغه کښې د موسیقي آلات د ورزیده سازيانو په واسطه په ګډه یوه نغمه یا د موسیقي یوه پارچه رغوي خامخا به زړونه تګوروي، کله بیا برعکس یواځې یوه آله که هغه رباب وي، که ستار، که دروی وي که شپیلې، که چنګ وي که پیانو زړه، ته پښګې ورکوي په دې شرط چې د واقعي فنکار په واک کې وي او مطلوبه نغمه یا نغمې درواورولی شي. د ساز داسې دسته چې رباب یې په یوې روان وي، هارمونی یې بله پرده رغوي او طبله یې د مطلوبې نغمې سره هېڅ مرسته نشي کولای، دروح عذاب شي بې اختیاره سړي ته دبیدل دا مصرع ورپه زړه کړي:

بشکند این سازها تا چیزی از دل بشنوم

شعر او شاعری هم دغسی دی: ځینې لکه دېودی تال درنګینو
تصویرونو تابلوګانې او ځینې د سپوږمۍ د کم آزارې رنپه خبر خیال
د سین لطیفې څپې دي.

ځینې د کامل ارکستر په شان په تشبیهاتو، استعاراتو او سمبولونو
بنکلي شوي خیالونه او ځینې بیا صرف په هره پارچه کې د یوه لطیف خیال
اظهاروي په ساده او بې پیرایه ژبه.

دواړه ډوله شعر مری هره یوه ځانته لطف او کیف لري خو چې شاعر یې
شاعر او په خپل میز مسلط وي.

زموږ په پخواني ادب کېنې خوشحال بابا او کاظم خان شیدا او په
پارسي ادب کې سعدي او بیدل د دغه دوه ډوله شاعرۍ مخکښان دي.
د خوشحال بابا او سعدي شعرونه روان، سلیس او له ډیر وکنایو او
استعارو تش دي. په مقابل کې یې د شیدا او بیدل شعرونه پیچلي، له
کنایو او استعارو ډک دي، هم خیال او مضمون لري او هم یې په ادبي پیر
ایو سمبال کړې دي. خو څرنگه چې دواړه ډوله پخوا هنرمندانو پنځولي دي
هیڅوک دا حق نلري چې یو ډول ته په مطلقه توګه په بل ډول د برتری حق
ورکړي.

راوبه گرزو معاصر ادب ته په هغه کېنې هم تاند او ځوان ادب ته، اوس
هم د دواړه ډولونو تکراره لاروي لرو لکه پیر محمد کاروان او شاه سعود،

چې کاروان صاحب په هر نظم کښې پر مرکزي خیال علاوه په مصرع مصرع او بیت بیت کښې لکه یو تکره مینا توریست ډیر پټ او ښکاره تصویرونه او گڼې رنگینۍ لري خوشاه سعود پیا د یوه ماهر پور تریټ جوړونکي په خبر د خپل خیال انځور لکه څرنگه چې ده ته ښکار پرې بې له نورې لاس وهنې او ضمني تزئیناتو انځور وي.

البته موږ نن سبا دا خوا اوها خوا ډېر ښه شاعران لرو، دا دوه تنه مې صرف له دې امله نه دي یاد کړي چې گواکې نور نشته، نور هم شته، دویار او افتخار واړه زاړه او زلمي شاعران لرو خو ددې لپاره چې خبره رالنده شي له پخوانیو مې هم صرف د خوشحال باب او شیدا نومونه واخیستل له معاصرو مې کاروان له دې امله یاد کړ چې د کاروان نظمونه او غزلې د رنگینو کاروانونه دي او د شاه سعود شعرونه مې لنډ مخې ته پراته دي څه ورباندې لیکل غواړم.

تر دې پخوا چې د شاه سعود صاحب په شاعری څه ولیکم دا به بیځایه نه وي چې ووايم ډیر داسې ناظمان هم لرو چې ځینې یې په زړو بوسو شخوند وهي هیڅ ډول تازگي، ابتکار او خیال نلري، سل ځله تکرار شوې خبرې یې بیا نظم کړې وي، هغه هم په داسې ژبه چې نه لفظي ښېگڼې لري، نه معنوي. خو دوی په د ساده گوښي نغاړه ډنگوي او تردوی ساده نقادان یې هم بې جدته اوبې پیرایې منظومو خبرو ته د سهل ممتنع امتیاز وربخښي، حال دا چې د خوشحال بابا او سعدي هم یواځې ځینې بیتونه

سهل مهنتع دي.

بله ډله بيا د نو آوری لهوني شوق داسې له چتې ايستلې دي چې تناسب او تلازم به پېژني هم نه، که يې د هرغی په وړو منگولو غرونه هم اوچت کړل يا يې د اوبې پر شا د الوتکو ميدانونه جوړ کړل څه به نه ورته وايي ځکه چې ننۍ شاعری خودامير کروړ د وخت شاعري نه ده، دنن شاعر بايد نوې خبرې وکړي او نوي تصويرونه جوړ کړي. ددوی تصاویر اکثر داسې وي لکه يوه ماشوم ته چې د انځورگر مړيک او رنگونه په لاس ورشي. «ابا کورنه وي اوله ادي ډارېږي نه» په سپيتودېوالو نورنگ رنگ کړې وړې کړې وېبې، او په زړه کېنې گورې ماتوي چې «که ابا مړ شي پوستين يې پر مناهم جوړ دی» ممکن ده ته به ټکلي ټکلي اړيږي ځکه چې صرف رنگونه پېژني. څه فکر کوئ چې نور به ورته په څه سترگه گوري؟ دداسې شاعر غمايانو په آثارو کېنې داسې تصويرونه ددوی په زعم شته چې ورته څير شئ هر څه به وي خو تصوير به نه وي. زه ددوی له آثارو غږونې ځکه نه را اخلم چې زلمي دي بايد خوا توري نه شي خوددوی نوبستونو ته ورته خبره به وکړم چې «د شپې ډول ته غرونه نخيدل» دا خبره هم ظاهراً نوې خبره ده، له آدمه تردې دمه چا د شپې ډول ته غرونه نه دي نخولي، ادب هم ځانته يو منطق لري شپه په سکوت او غرونه په سکون مشهور دي.

پخوا په پارسي ادب کېنې هم يو سړی د بېدل په مقابل کېنې پيدا شوی وو ځانته يې «بادل» تخلص غوره کړی و. وايي د هغه درست ديوان له

دغې بې مفهومه شعرونو د ک دى، زمایى یو بیت په زړه پاته دى چې وایي

زافسار زنبور وشلوار بیر - توان آسیا ساخت اما به صبر
یعنې د بمبړې (د نبرې) له ترسېري او د بېر زمرې له پرتوگ څخه ژرنده
جوړيداي شى خو په صبر.

زه داشان شعرونو ته «بادليزم» وایم چې بمبرو ته تېرسري وراچوي اوز
مروته پر توگونه وراغوندي او بیا له دواړو ژرندي جوړوي.

د ښه مرغه شاه سعود خپله لاره ښه موندلې ده، نه شپې ته ډول ورپه
غاړه کوي، نه غرونه ورته گډوي، نه د بادل غوندي له هغو شيانو ژرندي
جوړوي چې هغه اصلاً وجود نه لري.

دغه شان شاه سعود مطلب لري، مضمون لري، خیال لري، تصویر لري
او د جدت او نوښت خاوند دی، په هر نظم کې یې یو ښکلی خیال یا تازه
مطلب وي چې د دوی د خپل ذهن پیداوار وي.

دا مجموعه د شکل او فورم له مخې په څلورو ډولونو ویشلای شو:

۱- نسبتاً اوږده نظمونه.

۲- لنډ نظمونه یا قطعي.

۳- غزلې

۴- هغه برخه چې شاه سعود ممکن د تفنن لپاره ویلې او لیکلې وي په
دې وروستی برخه کې د شکلونو نوښت شته لکه په خوانیو شاعرانو چې

به کله کله بې تکړو نظمونه ویل یا به یې داسې غزلې وویلې چې داسې
 الفاظ به پکښې کار شوي وو چې په لوستلو به یې شونې نه سره لگېدې یا
 نور لفظي صفتونه. چې حافظ داسې شاعرانو ته وایی «صنعتگراست اما
 طبع روان ندارد» شاه سعود هم په دې برخه کې زما په فکر صنعتگر دی،
 نه هغه شاه سعود چې دا وچت تخیل په وزرونو دېرو لوړو څوکو ته الوزي.
 یا ممکن زه به یې په هنر نه یم پوه شوی، بنایي دوی یې پخپله سړيخې کېږي
 هنر را په گوته کړي. په دې برخه کې «نیم گیلان» «دنظر فريب»
 «باران دی اوری» «وگوره د غره پر سر» «سفر» «کب» «جام» او ...
 راغلي دي.

په نورو دریو شکلونو به یې سره ورغیږو:

۱- اوږده یا نسبتاً اوږده نظمونه:

په دې نظمونو کې اکثر دده فلسفي فکرونه او خیالونه پټ پټونې
 کوي. مثلاً وگورئ «دلوی جانان تصور» دا نظم د وحدت الوجود یا همه
 اوست د نظریې عکاسی کوي، لکه مولینای بلخی چې فرمایلي وو:

خود کوزه و خود گوزه گرو خود گل کوزه

خود بر سر آن کوزه خریدار بر آمد

بشکست و روان شد

یا بیدل وایی:

ای دور از آشنایی، تاکی غم جدایی

آن کس که هرچه هست اوست، بیگانه که باشد؟

خوشحال بابا فرمایلی وو :

یار می هسی رنگه غای و کمر په سترگو

چی وهر لوری ته گورم واره دی دی

په هر خه کنبی ننداره دهغه مخ کرم

چی له دهرې پیدا بیه نا پدید دی

په دې موضوع کنبی پخوانیو عارفانو دهرې خبرې کړې دي چی په

زرگونو مثالونه یې را وړای شو، نظریو دی خبره یو دده خود بیان انداز د

هر چا بېل بېل دی. زموږ ځوان شاعر شاه سعود هم د لوی جانان د تصور تر

عنوان لاندې پخپل اسلوب دا موضوع خپرلې ده، مثلاً ددې نظم په یوه

غای کنبی وایي :

چی یې په زړه کنبی لرم

په زړه کنبی نه غایبېري

په نېشت کنبی نپوهېرم

په شته کنبی نه غایبېري

بل غای وایي :

کله د تندې په شان

رانه سراب کنبی پتې شي

کله سوال، سوال شي

رانه خواب کښې پټ شي

په بل نظم کښې چې عنوان يې دی «راځئ چې پو شو» ويني او گوري
چې په دې يوه وره او ښايسته مخکې جلا جلا ژوند کوو. لکه د يوه لاس
گوتې يا د يوه گلبوتي بېلې بېلې خانگې، يا د خورو ورو زلفواو د لمر د پلو
شو غوندې په عين وحدت کښې د بېلوالي احساس څه معنی؟ يوه دنيا ده
مور پکښې لکيري رانکې، که سمندرونو په لويو وچواو ورو تاپوگانو
سره وويشلو، مور هم په مذهبونو، په کلچرونو، په ملي گټو وټو او نورو
دليلونو سره وويشله، داسې مو وويشله چې سکه وروڼه يو د بل وينو ته
تري کېناستو.

دی وايي، اوس چې مو په لوی لاس په مختلفو بهانو غرونه، سيندونه
او هېوادونه سره بېل کړل او له يوه کور څخه مو جلا جلا کورونه جوړ کړل
نور به لا څه سره وېشو؟

او خدای دې وړاندې خير کړي

چې نور به څه بېلوو؟

روح به له تن بېلوو

تن به له زړه بېلوو

مخ به له مخ بېلوو

لاس نه به لاس بېلوو

آواز که ضمير نه به موږ

د ژوند احساس بېلوو

په پای کښې بې وایی : پخوا تردې چې د نړۍ د بنایست او ښکلا په خبر د تن اعضا او د زړو تو درزا سره جلا کوو اې د عظیمې دنیا تنها تنها ملگرو !! راځی چې بېرته سره یو لاس او یو موتی شو، د گڼې د مچپو په دود تر دنیا راوگرزو، ټول یو کلتور او یو مذهب ومنو، په یوه ژبه ورغږو او یوه ادب ته مخه کړو او د برلین د دېوال غوندې د یو والی خنډونه له مینځ وباسو.

۲- شاه سعود په لنډو نظمونو کښې کله کله په اصطلاح سین په کوزه کښې ځایوي. یوه قطعه لري چې عنوان یې دی « احمد شاه بابا ته » وایی :

یوه لاس کښې می سره ده

بل لاس کښې مې زړي دي

ماته ابدالی بابا

دغه څه څه را کړي دي

ددې په ظاهره ساده او عادي خبرې تر شا د نورو حقیقتونو سیوری ښکارېږي، دا قطعه هم ښو ته اوړي، هم بدو ته، یعنې هم د قوم د ښو کارونو ستاینه او پخوانیو مشرانو د ښو لارښودنو یادونه ده، هم برعکس. یا په واضحو ټکیو شاعر د اښیې چې ابدالی بابا سربیره پر دې چې پخپله د خپل وخت لوی فاتح او ستر امپراتور وو موږ ته یې د زور زیاتي او چور چپاول درس نه دی را کړی بلکه موږ یې د بشر او بشریت خدمت ته هڅولي یو ځکه

په يوه لاس سره بنډو ، په بل لاس زري .

که د بدبين سړی په سترگو ورته وگورو دا مطلب په لاس راکوي : چې
زموږ مشرانو ، باجهانو او جهان کشایانو که حتی هغوی د احمد شاه بابا په
شهر فرهنگيالي هم ول موږ يې داسې پتې سترگې پرې ايښی يو چې د
کامپيوټر په زمانه کښی مولا هم د غوايی لکی نه ده پرې ايښی ، بس د
سړي او زړيو په بنډلو پوهېږو نور په هيڅ هم نه يو خبر . په بله قطعه کښی
د « ښه دی ښه دی چې مين شوم » تر عنوان لاندی وایی :

مصور نه وو سعود خو

د رنگونو جادوگروو

د فطرت سره په تله

برابروو ، سر په سروو

يا به لاړو ميکډي ته

يا به ځان سره په شروو

ښه ده ، ښه ده چې مين شو

څه په وړانو باندې سروو

په لومړي مصرع کښی د مصور توری د کار ، زيار ، هنر او علم معناوې
ښندي او په دوهمه مصرع کښی درنگونو جادوگرو د نظر غولولو مفهوم
افاده کوي . نو دی د اښوول غواړي چې بېکاري ، بې هنري او بې علمي ددې
باعث گرزي چې سړی يا عمر په ميکډو کښی له ځانه جهان په بېخبر بایلي ،

یا له خان او جهان سره په شراخته وي نوښه کار دی چې سړی مین شي.
مین بنیادم که خپل ژوند جوړ نه کړای شي، له بدیدو بد رنگیو خټوبه
راگرزیدلی وي. لکه د پارسي مشهور شاعر نظیري چې وایي:

نیاز ارم زخود هرگز دلی را

که می ترسم درو جای تو باشد

په بل یوه نظم کښي وایي: ما په خپل ټول عمر کښی نه د سرد پاسه
آسمان ته وکتل او نه مې د بل په سترگه خپل خان ته، نه مې په درست عمر
کښې درنو ستوریو په خبر شپه روڼه کړه، او نه مې د مینې غېږ تر چارا
وگرزوله. له خپله لاسه می خپل ژوند تباڅ او خپل استعداد ضایع کړ.

رښتیا هم ښایسته ژوند او د افلاتون مقام ته رسیدل په پړاو او لوړ نظر،
د خپلو غیبونو پېژندنه، په علم او معرفت پسې شوگیری یا له نورو سره په
مینه او محبت حاصلیری. څوک چې دغو خبرو ته شا کړي، ښکلي
فرصتونه له لاسه ورکړي او خپل استعداد په لوی لاس ووژنی نو شاعر د
هغوی له خولې وایي:

له خپله لاسه می خپل

ښایسته ژوندون قتل کړو

پخپل وجود کښی مې پټ

لوی افلاتون قتل کړو

۳- غزلی.

غزلې تاسو ته معلومې دي چې دوه ډوله دي، يو ور مسلسلې غزلې، چې له مطلع تر مقطع پورې يو خيال پکښې غزېدلی وي. بل ور يې هغه غزلې دي چې هر بيت يې ځانته مطلب او گوښې مضمون لري، مضامين يې پخپلو کښې بل تر او نلري صرف د قافيې او ردیف خپلوي سره پالي. د شاه سعود په دې وره مجموعه کښې دواړه ډوله غزلې لوستلای شو. لکه چې وویل شول ځينې غزلې يې تسلسل لري چې ځينې نقادان يې غزل نما نظمو نه بولي لکه دا غزل:

تاته چې مې وخنډل کلی رانه خفه شولې
 ټولې غنم رنگې جينکې رانه خفه شولې
 گل ته چې مې لاس کړلو نو ځانگړې بدومل
 ځانگړې چې مې ښکل کړې نو مرغی رانه خفه شولې
 يا دا غزل چې د جبر مسئله يې پکښې څېړلې ده:
 دا چوب او دا څرمنه او دا تار پخپله نه سوځي
 يو اور راباندې بل کړي خو ستار پخپله نه سوځي
 په پای کښې داسې نتيجه اخلي:

يو جبر وي، يو زور وي، يو قوت وي، يو طاقت وي پری
 کنه نو څوک سعوده په اختيار پخپله نه سوځي

اوس به د شاه سعود په مضمون آفرینې خبرې وکړو، دالعلونه د هغو غزلو په مينځ کښې ډېر پيدا کېږي چې هر فرد يې مستقل مضمون او ځانته

خيال لري.

وايي:

ته خو له فطرت نه هم ساده وي پر تاڅه وشول؟

سمه څوارلسمه سپپاره وي پر تاڅه وشول؟

د قرآن مجيد په څوارلسمه پاره كښي د حضرت ابراهيم خليل الله ذكر راغلي دي، د حضرت خليل الله له نوم سره د مطالعي خاوند ته جوخت، د ستوريو، سپوږمۍ او بيا د لمر په ليدلو او غروب هغه د خدای دوست ته دواحد او لا شريك خدای او د حى او قيوم ذات د منلو فكر وړپيدا كېږي، دغه شان د حضرت ابراهيم عليه السلام بت شكنى او د بتانو د ماتولو په جرم د نمرود په امر د هغه جناب اور ته غورزول او د خدای پاك په فضل اور ورته په گلزار بدلېدل وړ په زړه كوي ممكن شاعر به خپلې معشوقې ته دا وريادول غواړي چې تاخو هم پخپل عالي حسن د ډېرو حسينو د يادو بتان د زړونو په حرم كښي مات كړل، ته خو هم لكه د نمرود اور سوځونكې او په عين حال كښي سمسور گلين وي، يا دا چې ته خو هم خپل مين ته لكه ستوري، سپوږمۍ او لمر دا حسن الخالقين د پېژندنې لارښوده وي په تاڅو وشول؟

دغه شان كېدای شي د شاعر مراد به له څوارلسمي سپپارې د معشوقې څوارلس كلنې وي چې ډېرو شاعرانو يې ستاينه كړې ده لكه حافظ چې وايي:

می دوساله و معشوق چارده ساله
همین بس ست مرا صحبت صغیر و کبیر
یا خیام وایی:

ای برهن آن عذار چون لاله پرست
رخسار بت چهارده ساله پرست
گرچشم خدای بین نداری باری
خورشید پرست شونه گوساله پرست
او خوشحال بابا هم په یوې خلوریځی کښی فرمایلي دي:

ښکلي دلبره د څوارلس کالو
خوله یې خوشرنګه حقه د لالو
راغله، ژر ولاړه، زما زرګي یې
یو ور په دواړو سترګو ملالو

د څوارلسمې پارې دا خبره هم د سړي ذهن ته راتلای شي چې میاشت هم
د برش شپې ده او هر د شپه یې یوه پاره چې څوارلسمه شپه یې تر نور وروڼه
او په زړه پورې وي، نو ته خود میاشتنې څوارلسمه وي په تاڅه وشول؟
شاه سعود په تاندې ځوانی کښې، د فکر او خیال پولې داسې سره ګډې کړې
دي چې د ادب د لوبې لارې لاروي پکښې د تعقل او تخیل قلمرونه شي
سره پېژندلای. وګورئ دا شعرونه.
ژوندونه داسې به پخلاساتي مور

لکه د غېړی ماشومان چې واخلي
 وخت پر ځای ولاړ دی، زه شېبه شېبه تېرېږمه
 نه يم د تکميل طرف ته ځمه لا جوړېږمه
 تورې شپې به مانه گله مندې وي سعو ده، خو
 څه وکړم خراغ يم، فطرت می دی بلېږمه
 څنگه دې د زلفو او د شونډو کیسې وکړمه ؟
 څنگه به څوک نقل کړي ستار په کتابونو کښی ؟
 مینه، محبت او داسی نورې د پرون کیسې
 پرېږده چې پر تې وي په کرار په کتابونو کښی
 مانه آسمان خواړه یاران اخیستي
 ماته دې را کړي په تاوان کښې ستوري
 کلاله ماته کلالې وښيه

چې موسمونه ته گملي جوړې کړم

ما چې څومره ددې شعرونو مطالعه وکړه دې نتیجې ته یې ورسولم چې
 شاه سعود صنعتگر نه دی بلکه هنرمند دی. نه غزل د غزل د قالب لپاره
 وایې نه نظم د نظم د پنځولو په مقصد، بلکه خپل احساس ته د توریو رنگ
 ورکوی په الفاظو یې مجسموي یعنې خپل افکار او احساسات د شعرونو
 په قالبونو کښی اچوي بیا یې ورغونډوي او ورته گوری چې پایښت
 او ابدیت ورکړي. وایې :

شاعري نه کوم، غزل نه ليکم
له تکو بهرته خپل احساس اخلم
البتہ دا بيت دا معنی هم ورکوي چې شاعر په شاعري او غزل گوښی
پښيمان شوی دی او له لفظونو بهرته خپل سپېڅلی احساس اخلي.
په پای کښې ورته ښه ژوند او لا ډېر بری غواړم په درناوي.
محمد صديق پسرلی

۱۳۷۷/۷/۱۸ هجري شمسي، پېښور

زه دعا کړم ته آمین کړه

لرگي دلرگيو په تله تلل کيږي او ورينيم دورينم پو په تله، خود شعريه تللو کي
دوې غبرگې پوښتنې مخې ته راځي:

— د دوو مينود څلور وسترگو په جمالي جنگ کې د بنورپ رپ اود
دوو ښمنود دوو سپينو تورو په جلالي جنگ کې د تورو خړپ څنگه تلل
کيږي؟ شعر هم د غسې درواخله.

د قلم په مهينو گو تود شاه سعود د شعر د ناوې پلوني مکښو کوم اود خپل ذوق
تندې ته ځواب وایم. شاه سعود هغه زلمی فلسفي مزاجه شاعر دی چې تراوسه
يې شعرونه، نه د سندرغاړو د غاړو غږوندي دي او نه د تلویزیون په ښيښو کې
بندي. دده د شعريه هکله دریکشو، سرویسونو او ټکسيو د رپوران نه
شو پوښتلی چې راته ووايي:

— «فلانی ډیر تایت شاعر دی خوفلانی ته نه رسیږي» د شاه سعود
د شعر پوښتنه باید د ډیرو لوړو او اوسیلو ذوقونو له خاوندانو وشي. درې گوتیزې
دایرې د شاعر لومړنۍ چاپي مجموعه ده چې د کتاب نوم یې د مولنا جلال الدین
محمد بلخي د ابیت راپه یاد کړ:

گفتم که یافت می نشود جسته ایم ما = گف آن که یافت می نشود آنم آرزوست
په رښتیا چې شاه سعود هغه څه پیدا کړي دي چې نه پیدا کيږي. که دریاضی
د منطق پر ځای د هنري منطق لمن ونیسو بیا خویې د ژوند په دایره کې درې
گوتونه موندلي دي. یو گوت یې مینه، دویم گوت نغمې او دریم گوت یې
ښایست.

درې مسلکه پاتې دي = مینه اوستار او گل

که درې گوتیزې دایرې په مینه مینه ولولئ نو شاعریه یې د ماسو مانه مینې
د ښایستو کې پاچهۍ زلمی شهزاده په نظر درشي. که بخل ونه کړئ نو شاعری به
یې دیوې نوې ساده او ښایستو کې لارې د موندلو مبارکي ورکړي. تاسې
وگورئ په څومره ساده خبرو کې څومره لویه ښکلا ځایوي:

پانې پانې هاراو گل = را کړه ماله تاراو گل

کله چې ساده عارفانه تجاهل کوي نو ځواب یې په دایره کې درې گوتونه شي
چې نه پیدا کيږي خو تلاش یې تر پیدا کولو هم خوند وړ دی:

څه مناسبت لري = ما باندې گوزاراو گل

د شاه سعود په شعر کې فلسفه د شعر خوند پیدا کوي:

کوم هغه سړی دی چې مین نه دی؟

هر څوک د هر چا په شانې نه دی څه؟

په لاندیني بیت کې یې د فطرت د آزادۍ فلسفه د موزون بنایست تر څنګه

وگورئ چې د ذوق د شهزادګۍ غاړې ته څنګه بنایسته امېل ترې جوړېږي:

ما چې دور یښموپه تارونو کې پیلې نو = ټولې مرغلي او مری رانه خفه شولې

د درې ګوتیزې دایرې شاعر د فلسفې شاګرد دی چې لکه د شعر غوندې له

فلسفې سره هم پخه مینه لري. که دنړۍ د کوم فلسفي خبره یې ډیره خوښه شوې

نویایي داسې شاعرانه کړې ده چې له فلسفې نه زیات د شاه

سعود د شعر گومان پرې کیږي. په درې ګوتیزه دایره نومي شعر کې دا ډول را

اخیستنه ښکاري:

... دوی دخپل سر برابر

زمونږ سرونه توري

دخپل زړه ګوتي هومره

زمونږه زړونه توري

درې ګوتیزه دایره شعر دنړۍ د مشهور فلسفي او شاعر نیچه دهغې خبرې

غځونه ده چې وایي:

«کله چې زما ایډيال شخصیت د ټولنې له قدونو لوړ قدی شي بیایي ټولنه د

خپلو قدونو برابره غوڅوي «دلوی جانان تصور اوږد نظم يې د وحدت
 الوجود د نظريې په اساس ویلی دی. پر دې نظریه له پسر یو پسر یو راهیسې
 لویو لویو شاعرانو مختلف مضامین شاعرانه کړي دي، او همدان هم پرې لیکل
 کيږي. ډیر شاعران پکې د تکرار ښکار شي. د تکرار داغشي د شاه سعود
 د همدې نظم پر ځینو برخو برسيرن لگیدلې دي خو بیا هم ځای په ځای شاه
 سعود پرې دخپل ابتکار پټی لگولی دي لکه:

... که يې په زړه کې ساتم

نولیونی به مې کړي

د طور د کانو په شان

لوگی لوگی به مې کړي

نوبته به داوي چې بې

ذره، ذره کې خپور کړم...

شاعرانه اضطراب د شعر سمندریه غورځنگ راولي خو که شاعر هرې نظریې ته
 د خوند لپاره لاس اچوي په دې لاس اچونو کې کله کله ټکنی کیږي. شاه
 سعود هم کله کله سرزوري کوي او د وې هندوانې په یوه لاس کې نیسي. یوه
 هندوانه يې د ابن عربي د باغ چې دلوی جانان تصور په څانگه کې موندلېده. بله
 هندوانه يې هم د ارون د پالیزده چې د زړې نښې په نوم شعر کې يې
 گوري. شعر د یرښکلی پیل شوی او پای ته رسیدلی دی. که موږ په دې شعر کې

په ځينو مسروکې راغلې نظريه وهم نه منو خود لفظونونه دا جوړه شوې موزونه
مجسمه بڼکلي بڼکاري. شعر په ډير پرتم داسې پيل کيږي:

تکوله سقراط يمه

کانوله آزر يمه

شعر له دې بڼکلي پيل نه وروسته ورو ورو د اړوين دنظريي رنگ اخلي:

... هر څوکه وجود نه مې

ډيرې څانگې ماتې دي

بيامې هم فطرت کې لا

هاغه نښې پاتې دي

هاغه د څنگل نښې

هاغه د فطرت نښې...

شاعر پورتنۍ نظريې ته ورته نورې نظريې هم دخپلې روانې طبعې په
زور شاعرانه کړې دي چې مونږ يې دنظرياتو پرځای له شعر نه خوند اخلو. د ژوند
دهريو څيز نامه ده له نظم نه يوه يوه برخه رااخلم:

زه چې مړ شم مړ به نه شم، خو بس خوره شم جهان کې

څه په گل کې، څه په رنگ کې، څه په ريگ د بيا بان کې

څه به خاورې، څه به شگې، څه به باد شم، څه به اور شم

څه به رنگ شم څه به خوند شم، څه به داشم څه به نور شم

ددې نظم پای ډیرینه راغلی دی:
ژوند د هریو خیز نامه ده، که ساه اخني او که نه
که له لمر اوله سپورمې نه، رڼا اخلي او که نه
د شاه سعود پر دیر و شعرونو ډیرې خبرې کیدای شي. ځینې شعرونه خويې ماته
د تپوسکني ماشومان وروڼه ښکاري چې شاه سعود یې د خیال او ښایست په
سلايي سترگې ورتورې کړې دي.

شاه سعود دې خدای بې شره او شعردې خدای بې شاه سعوده نه کړي. آمین
کاروان

۱۹۹۸-۱۱-پېښور

د رنگ او رڼا لاروی

په عجبه ماجرا کې کېوتی یم. د گران ملگري ښاغلي سید شاه سعود د شعري مجموعې مسوده مې په مخ کې پرته ده؛ [درې گوتېزې داېرې] یادوم. پانه پانه یې اړوم را اړوم، هر څومره چې ورباندې غور کوم، گوتونه یې را ته په زغرده ځان نه رانیسي. رښتیا هم، ډېر داسې شیان دي چې حقیقت یې نشته او که شته نو مبهم دی. ولې موږ، هغه ترروښانه حقایقو هم زیات په شدت سره منلي دي. د درې گوتیزو دایرو حقیقت هم دغسې دروې بولئ. انکار خوځنې نه شي کیدلې، ولې مبهم ضرور دی. د دې له پاره چې دغه حقیقت لږ څه له ابهامه راوباسو، نو په لاندې ډول به یې توجیه او تعبیر کړو:

دیوې دایرې په لېدلو سره له واره، درې ریاضیاتي مفاهیم زموږ په ذهن کې را ولاړېږي. نقطه، خط او سطحه.

نقطه یو فرضي مفهوم دی؛ هېڅ بعد نه لري. خط یوازې یو بعد لري او سطحه دوه. مجموعاً درې بعدونه شول. اوس که دغه درې واړه بعدونه یا پخپله دغه درې واړه ریاضیاتي مفاهیم په گوتونو تعبیر او توجیه کړو نو د درې گوتیزو دایرو یو تن شانې انځور به مو د ذهن پر پرده باندې جوړشي.

خبره د غومره ساده نه ده . د نامه تر بریده خومو ، لکه څوک چې
معما حلوي ، د درې گوټيزو دايرويوه خورا برسيرنه توجه وکړه . خود
ښاغلي سعود د شعرونو له مخې به د غودايرو ته درې گوټيزې څنگه وايو ؟
اساسي او حسابي پوښتنه همدا ده چې ځواب غواړي .

ما چې د ښاغلي سعود شعرونه څوڅو ځلې لوستلي ، لاندني درې
گونې عناصر او مفاهيم مې په کې موندلي دي :

- رنگ چې د شيانو ذاتي خاصيت دی ؛
- رڼا چې د شيانو د ليدلو سبب دی ؛
- د رنگ او رڼا ترکيب ، ترتيب او انتشار چې د ښکلا پنځولو
بېلابېلې لارې دي .

پورتنیو ، درې واړو ، عناصرو د ښاغلي سعود د هنري خلاقيت څپې درې
گوټيزه کړې دي او څپه دايړه يې حرکت لري . نو که ښاغلی سعود د خپلو
هنري هستونو دغه مجموعه [درې گوټيزې دايړې] بولي ، حيرانیږو دې نه .
سربېره پردې ، نوموړي عناصر ، په حقيقت کې ، زموږ د فطرتي معرفت
اساسي توکي هم دي . په دې حساب ، د سعود شاعري د فطرت شاعري ده
او د فطرت شاعري ، واقعاً ، د آفاقيت حامله وي .

دغه راز ، د شاعر په حيث د ښاغلي سعود پيغام هم درې بعدونه لري .
دی غواړي چې خپلو لوستونکیو ته د رنگ اهميت ، د رڼا ضرورت او د
رنگ او رڼا د ترکيب ، ترتيب او انتشار ماهيت په گوته کړي .

د سعود په شا عری کې رنگ او رڼا دومره پوخ ترکیب، ترتیب او انتشار
موندلی چې ځینې وخت خویې تفریق بهځي ناشونی شي:

څوک جدا کولی شي

خانګه کې بهار او گل.

دغه راز، سعود که د خپل محبوب مخ درڼا په شان ګڼي، نود [ستا]
او [زما] فردي اصلتونه د دغې رڼا بېلابېل رنګونه بولي. ټول خلک
ورته د دغې رڼا لاروي او مینان ښکاري؛ هېڅ ډول تبعیض او توپیر په
کې نه کوي؛ فردیت او جمعیت، دواړه، په یوه نقطه کې تم کوي چې یو
ډېر متعالي تصور دی:

مخ دې درڼا په شانې نه دی څه

ستا په شان - زما په شانې نه دی څه

کوم هغه سړی دی چې مین نه دی

هر څوک د هر چا په شانې نه دی څه.

ښاغلی سعود د رڼګ او رڼا د ترکیب، ترتیب او انتشار په سفر کې
پوره مضطرب دی. ځکه چې دایې فطرت غوښتنه ده. دی له وخت سره
هم په منډه دی خو د منډې په امتداد کې که پاته راځي، نو دا یې هم د
فطرت غوښتنه ده. ځکه چې په لاره کې په څه جالب او جذاب بوټي پېښ
شي، نو د زېږ کي غونډې ور څخه ځاي په ځای تاوېږي؛ مست شي؛
وخاندي؛ ګډشي او په ګډا - ګډا کې یې ناڅاپه، ساندې او سلګۍ په سر
واخلي:

کله منډه کړي کعبې ته
 کله مخ کړي مېکدې ته
 کله وخت سره په داوشي
 کله تارشي ، څه نه تاوشي
 کله وځاندي غوتۍ ته
 کله لاره کې جينۍ ته
 کله - کله په خندا شي
 له مستۍ نه په گدا شي
 کله - کله ناگهانه
 په سلگوشي - په ژراشي .

رنگ د ښاغلي سعود له پاره د هرشي معيار دی؛ د هر څه ترجمان يې
 بولي او په دې خبره تاکيد کوي چې که چا يو ځلې د رنگ غوندې گويایي
 پيدا کړه ، نو بيا يې هېڅوک هم د رڼا د پلوشو مخه نه شي نيولی؛ په هر څه
 کې به له ورايه ځليږي:

کله جوړشه - کله وړان شه لکه رنگ
 په ترتيب باندې روان شه لکه رنگ
 په تصوير کې تصور شه لکه گل
 او په گل کې او يزان شه لکه رنگ
 هسې نه چې له موسم سره بدل شي
 هم سپرلی شه - هم خزان شه لکه رنگ

هغو خلکو ته ورمخ کړه چې پوهیږي
 له رندو نه په امان شه لکه رنګ
 یاد گل پر پانه کېنه لکه پرڅه
 یا د هر څه ترجمان شه لکه رنګ
 په هرڅه کې به ښکاره شي شاه سعوده
 خو ته یو ځلي گویان شه لکه رنګ.

په پاسني غزل کې ښاغلي سعود ددې اندېښنې اظهار هم کړی چې
 هسې نه له موسم سره څوک ځان بدل کړي. ځکه خو په بل ځای کې له
 کولال څخه غواړي چې کولالي ورته وښيي؛ ددې له پاره چې د گلونو پر
 ځای موسمونو ته گملې (گلدانونه) جوړې کړي. دلته د ښاغلي سعود
 ستره هنري فلسفه نغښتې ده. د ی غواړي چې زمانه یادزمانې څښې شېبې
 د مکان په قید کې راوړي او حرکت په تپه ودروي. فکر کوم چې د دنیا لوی
 لوی هنري شهکارونه به د همداسې تجربو په نتیجه کې پنځېدلي وي:

کولاله ، ما ته کولالي وښيه

چې موسمونو ته گملې جوړې کړم .

پاس مود سعود د هنري فلسفې خبره وکړه . د سعود فلسفه درنګ او
 رڼا فلسفه ده . ځکه چې د زمانې په قید کې د اوسني کوبهیر او د مکان په
 قید کې د ستوریو سکون ، دواړه ، دده په فلسفه ځلیږي . د همدغه فلسفه ده
 چې زمان او مکان ، دواړه ، ورباندې روښانه دي . اولې به روښانه نه
 وي چې زړه او وجدان یې د ژوند اسمانونه دي او دغه اسمانونه په ستوریو

روښانه دي او دستوريو موقعیتونه د ژوندانه د صحرا لار ورکيو مسافرو ته د منزل لارې - گودرې وربښي . نو د چا د ژوند اسمانونه چې په ستوريو روښانه وي ، د سیر او سفر پر مخکې یې ، که هر څومره لوړې او ژورې هم ولري ، تباري نه شي تمېدلی:

په زړه کې ستوري، په وجدان کې ستوري
 زما د ژوند په هر اسمان کې ستوري
 سعوده، ستا په فلسفه څلیري
 زمان کې اوښکې او مکان کې ستوري.

البته ، شته داسې وگړي چې د عشق خمیر یې په خټه کې نشته؛ زړونه یې سپین سبا شوي دي . یاد تیارو استازي دي ؛ له بنایستونو او رنگونو څخه مخونه اړوي . خوداد اندېښنې وړ خبره ځکه نه ده چې د تیارو استازي یا هغه چې د عشق خمیر یې په خټه کې نشته ، خپل خاص رنگ نه لري او که لري یې نو تور یا سپین دی او تور یا سپین اصلاً رنگ نه دی او که دی نو لوری - لودن یې نشته . داندېښنې وړ خبره داده چې پخپله رنگونه له رنگونو څخه مخونه واړوي . ددې معنا به دا وي ، لکه څوک چې له خپله ذاته وتښتي او له خپله ذاته تېښته د فطرت غوښتنه نه ده . خو څوک چې د احساس او جذبې له دایرې څخه د باندې نه وځي ، عقل یې هغه ته مینه ، ژوند او ښکلا ورننگوي . بناءً ، نه شي کولی چې د داسې نازولیو او ستانه وو مخ دې ونه مني:

حسن نه، ښايست نه او رنگونو نه مخ واړوي
مه شه چې رنگونه له رنگونو نه مخ واړوي
عقل په جرگه کې مينه، ژوند او ښکلا راوسته
څنگه به څوک دې ټولو مخونو نه مخ واړوي.

زموږ درنگ او رڼا له لاروي، ښاغلي سعود، سره د تورو شپو د زړه
چاودون احساس هم شته. خوڅه وکړي، له خپل فطرت څخه مجبور دی
چې له تورو تیارو سره يې په ضد کې راوستی دی:

تورې شپې به ما نه گيله منې وي، سعوده، خو
څه وکړم؟ خراغ يه، فطرت مې دی، بلېر مه.

او خپل همدغه شواخوني فطرت، دی په داسې يوه مقام درولی چې
په ژوندونې يې د ځان ویرنه ورباندې لېکلې ده. راځئ، وگورو چې دغه
ویرنه څومره احساس پاروونکې، زړه دردوونکې او عاطفه زېږوونکې ده:

ما په خپل ټول عمر کې

چېرې د سرد پاسه

آسمان ته ونه کتل

چېرې د بل په سترگو

ما ځان ته ونه کتل.

ما په خپل ټول عمر کې

د سپینو ستوریو په شان

چېرې شپه تېره نه کړه

ما خپله غېږه چېرې

چانه چاپېره نه کړه.

له خپله لاسه مې خپل

ښایسته ژوندون قتل کړ

په خپل وجود کې مې پټ

لوی افلاطون قتل کړ.

تردې ځایه مو درنگ اورنا پرکړنې، د رنګ اورنا په لاروي پسې
پل واخیست. خو ځینې وخت درنګونو اورنا گانو شوځی او کرشمې هم له
بنده لوری- لودن خطا کړي. او دغه کانه تېری له ماسره هم کېدونکې
ده. ښه به داوي چې د خپل منزل لوری لږ څه بدل کړم اولنډه گنډه یې ووايم
چې د موضوع له مخې رومانستېسېزم، پښتونولي او عرفان د ښاغلي
سعود د شاعرۍ درې غوره رنګونه دي. ورومې رنګ (رومانستېسېزم)
یې د احساسې تجربو او وجداني کیفیتونو رنګ دی چې دده د ذات
کرشمې په صفاتو کې منعکسوي. دوهم (پښتونولي) یې د مافی الضمیر
اونصب العین یا د ذات د تحفظ او دفاع رنګ دی او دریم (عرفان) یې د
روحي سیر او سیاحت یا د ذات د پېژندنې رنګ دی. او ددغو درې واړو
رنګونو متناسب ترکیب، ترتیب او انتشار د یوه مهذب پښتني ژوند یو
داسې روښانه خدوځن دی چې د جمال، جلال او کمال، درې واړو، ننداره

په کې کېدلی شي. [چې سهار له کوره وځم، تنده، پښتو، د لوی جانان تصور، زما ټوله دنیا ستاده، زه او سعود، دسهار سپېڅلی لمونځ] او داسې نور نظمونه بلکې ټول شعرونه یې ددې ادعا کوتلي شهادتونه دي. د ښاغلي سعود له نظره د ژوند مفهوم ډېرویر او پراخ دی. دې دطبیعي علومو د پوهانو په شان، موجودات د ژوندیو او ناژوندیو پرډلونه وېشي. دده هر څه ژوند - ژوند ښکاری: که هغه په رڼا کې وي او که په تیاره کې: ژوند دهر یوه څیز نامه ده، که سا اخلي او که نه. که له لمر او له سپوږمۍ نه رڼا اخلي او که نه. او د بهلا بېل وقعت او موقعیت په تناظر کې د ژوندانه بهلا بېله معنا او تعبیر کوي:

کله د غرونو پر سر
ژوندون د کانو په شان
کله د نور پر مخکه
د گل دپانو په شان.

د سعود شعرونه، غزلي دي او که نظمونه، د موضوع او پیغام، دواړو، له مخې، تقریباً، سره ورته رنګونه لري - د مینې رنګ، د ژوند رنګ، د ښکلا رنګ. تفاوت یې یوازې په فورم کې دی. د بل چا د شعر رنګ او آهنگ یې نه دی اخیستی. رنګ یې هم خپل دی او آهنگ یې هم خپل. ددې خبرې معنا دا نه ده چې گڼې درست سره مفاهیم او مضامین یې نوي او تازه دي. ځینې زور او تکراري مطلب هم لري. ځکه چې موږ زیاتره، یو

له بله گډې غوښتنې او يو ويل ته سره ورته پېرزوينې لرو چې په شعوري او
 لاشعوري ډول زموږ په فن او هنر کې ځان ښيي. بڼاء، دغه تکرار يو
 ډول ناچاري ده. ښاغلی سعود يې له شک د خپلې ځانگړې لارې او اسلوب
 خاوند دی. البته، ځينې ژبنی کمزوری لري چې له ښه مرغه د خيال او
 مضمون ځواک يې تر ډېره حده هغه تر خپل سيوري لاندې راوستې دي.
 دمازنگري موقعيت د زمانې پر ځای په مکان کې په گوته کول، د ونو
 بوټو له کړو وړو او سلوک سره د انسان کړه وړه او سلوک پرته کول او
 داسې نور، ټول، د ښاغلي سعود د مضمون پنځوونکي تخيل د ځواک
 زېر د سته بېلگې دي:

په مزه مزه راځې د غره له سره
 څومره خلک دي په تمه مازيگره
 د شاتوت ونه پرې خپل وجود تالا کړي
 ته ور ښم قربانوې له خپله سره.

پاس مود ښاغلي سعود د ځانگړې لارې او اسلوب خبره وکړه. موږ،
 ټول، له انتظاره سر ټکو او عربان خو يې تر قتل هم بد بولي. خو ښاغلی
 سعود يې ملگری گڼي: دومره سپېڅلی او صميمي چې په الله تعالی
 پسې يې پيوسته ذکر کوي:

يو الله را سره مل دی
 او بل ته يې انتظاره.

دغه راز، مور، زیاتره، له هر چا سره مزل نه شو کولی. تر وسه - وسه مو
هڅه داوي چې د طبیعي او مزاج ملگري پیدا کړو. خو سعود له هر چا سره،
حتی له شیخانو سره هم پر لارې ځي. داسمه ده چې یو پړا و داسې راځي
چې په ډاگه ورڅخه خپله لاره بېلوي. د سعود ځانگړتیا په دې کې ده
چې د لارې د بېلولو وجه ځنې نه پتوي. نه یوازې دا چې د لارې د بېلولو
وجه ځنې نه پتوي، مرسته ورسره هم کوي. سربېره پردې، هغه ته د هغه
د لارې درک او څرک هم په گوته کوي او مبادا، چې دی یې په کار شي،
خپله پته هم ورکوي.

شیخه، وړاندې مېکده ده

دادې لاره. دامې لاره.

له قدیمه دود دی چې شاعران د خپل هنر په باره کې خپل نظر د شعر
په ژبه وايي او هر یو خپل اثر د سرو زرو په کنډه تلي. داهم د کره کتنې یو
ډول دی چې شاعرانه تعالي یې بولي. د خپل شعر په باب د ښاغلي سعود د
کره کتنې دغه روش هم له خپلو نورو سیالانو څخه متفاوت دی. دی هم
شاعرانه تعالي کوي خو له مبالغې، غلو یا اغراق څخه په کې کار نه
اخلي. بلکې د خپل فن او هنر کمال په یوه داسې ساده باده مثال کې
زموږ له غوره تېروي چې هم محیطي دی او هم محسوس او مشهود؛ دی
وايي:

شاعري مې هدیره ده

بې شهیده - بې مزاره.

بلې؛ كله چې په هديره کې يا د هديرې له څنگه تېرېږو نو د ټولو مړيو
 په حق کې لاس پورته کوو او يوه عامه دعا کوو . اما د هغوی په حق کې
 چې د خدای نازولي دي، ورگرځو؛ پر مزار يې لږ يا ډېر تم کېږو؛ او بېکې
 خڅوو او خاصه دعا کوو . خو که، احياناً، په داسې بڼې هديرې پېښېږو
 چې شهيد او مزار په کې نه وي، نو د هر يوه څلي په لېدو به مو د هغه د
 خاوند د ژوند د دور کې مينې داستان سترگو - سترگو ته کېږي . غرض دا
 چې د سعود شاعري، دده په وينا، هغه هديره ده چې شهيد او مزار نه لري؛
 هر بيت، بلکې هره مسره يې د بې شهیده او بې مزار هديرې د څليو په څېر
 دده دور کې مينه، داستانونه لري .

اوله پښتنې خاورې سره يې د مينې د زبات له پاره دا لاندې يو بيت هم
 کافي دی:

د خيبر کاني په خوږ دي

د يا قوتو خبريداره!

ښاغلی سعود ځينې اساطيري مضامين هم لري؛ لکه:

هر څو که وجود نه مې

ډېرې څانگې ماتې دي

بېا مې هم فطرت کې لا

هاغه نخښې پاتې .

هاغه د ځنگل نخښې
 هاغه د فطرت نخښې
 هاغه د آزا داويو
 ښکلي شان جنت نخښې.

يا:

د شپې آسمان ته کتل بد خو نه دي
 سپوږمۍ کې ونه د ملاخو نه ده.

او داسې نور .

ومو ويل چې ښاغلی سعود د ځانگړې لارې خاوند دی . دده لاره ،
 واقعاً ، د يوه شاعر او هنر من د ژوندانه لاره ده او د شاعر او هنر من د
 ژوندانه لاره دا احساس لاره وي ؛ د مينې لاره وي ؛ د عاطفې لاره وي .
 څومره به ښه وای که ما هم د ښاغلي سعود غوندې د ژوندانه يوه ښکلې او
 ښاغلي لاره لرلای . دلته به د خوند له پاره د ده هغه نظم ولولو چې د ده د
 ژوندانه لاره او روش رابښې او په ترڅ کې به يې راته دا هم څرگنده شي چې
 د ده د ژوندانه لاره څومره رومانتیکه ، پښتنه او عرفاني لاره ده !

چې سهار له کوره وځم
 نو په توک باندې روان شم
 که کویل چېرته په کوک وي
 زه هم کوک باندې روان شم .

که په ونو کې چنچنې
چېرته خپلو کې په جنگ وي
زه هم ځان سره په جنگ شم
لکه ځان چې رانه تنگ وي.

که مېړۍ چېرته پر لارې
په کتار باندې په دو وي
يا درزق په تلاش کې
له کرلې پټې تو (تاو) وي.

نوزه هم له خپلې لورې
او له تندې نه خبر شم
د تنور او د کباپو
د کړيې په لوري ورشم.

مړۍ وخورم بياروان شم
ځمه، ځمه، ځمه، ځمه
بس خيالونه وي د بنکليو
او فکرونه چې کومه.

چې زیارت لاره کې راشي
په کې یخې اوبه نوش کړم
تول عالم ته دعا وکړم
سا په سا کړم، هوش په هوش کړم.

بیاروان شم، که پر لارې
څوک ضعیف وي بار ترې واخلم
که څوک یار مخې ته راشی
نویو وار نسوار ترې واخلم

که ماشوم چهر ته په دوي
زه ې ودروم، ایسار کړم
کله گل ورته راغوخ کړم
کله ښکل ورته رخسار کړم.

بس همدغه زما ژوند دی
د ښکلاله پاره پایم.
یو پتنگ یمه د شمو
د رناله پاره پایم

چې سهار له كوره ووځم
نو تياره كې بېرته راشم
چې وخت نه را واپس كيږي
نو په څه كې بېرته راشم.

نور نو دا تاسو او داهم د ښاغلي سعود [درې گوتيزې دايرې]. هيله ده
چې زما غوندې يې په يوه شخ كې له گوتونو څخه مخ وانه وړئ. په مركزونو
كې يې تم شئ؛ د شعاعگانو، قطرونو او وترونو اندازه يې ولگوي او
محيطونه يې درجه په درجه، بلکې نقطه په نقطه په خپله احاطه كې
راولئ. باور دی چې د گوتونو حقيقت او ماهيت به يې پخپله
در معلوم شي.

نورالحبيب نثار

۱۹۹۸/۱۰/۲۶ نوي کلي، پېښور

دلوی جانان تصور

دلوی الله تصور
دلوی سبحان تصور
دلوی خالق تصور
دلوی جانان تصور
چې یې په زړه کې لرم
په زړه کې نه ځایېږي
په نېشت کې نه پوهېږم
په شتر کې نه ځایېږي
که یې په زړه کې پېچېږم
نو لېونی به مې کړي
د طور د کاینو په شان
لوگی لوگی به مې کړي
نو بڼه به دا وي چې یې
ذره-ذره کې خپور کړم
ددې عظیمې دنیا

هره حصه کي خپور کړم
د سمندر د اوبو
خپه - خپه کي خپور کړم
د گل د ذات په رنگ يې
وږمه - وږمه کي خپور کړم

چې څنگه زه پرې شيدا
داسې پرې ټول شيدا کړم
چې څنگه زه ترې آگاه
داسې ترې ټول آگاه کړم

چې څنگه ما گڼلی
داسې يې ټول وگڼي
چې څنگه ما منلی
داسې يې ټول ومني

چې ستن يې هم ومني
چې تار يې هم ومني

ترتیب یی هم ومني
قطار یی هم ومني
تسبی یی هم ومني
زنار یی هم ومني
اوچی د وخت د بیرو
شرنگار یی هم ومني

چی زما سترگو کې دی
چی زما زړه کې پټ دی
هغه هرڅه کې بښکاره
هغه هرڅه کې پټ دی

هغه ژوندون دی زما
هغه جانان دی زما
هغه وجود دی زما
لکه د ځان دی زما
هغه منزل دی زما
هغه څاروان دی زما

هغه مقصد دی زما

هغه ارمان دی زما

هغه ادراک دی زما

هغه وجدان دی زما

هغه سکون دی زما

هغه نړوان دی زما

هغه مزدک دی زما

هغه یزدان دی زما

هغه یهوا دی زما

هغه بګوان دی زما

هغه یاسین دی زما

هغه رحمان دی زما

هغه محبوب دی زما

هغه جانان دی زما

کله ښکاره شي راته

کله نقاب کې پټ شي

کله وږمه - وږمه شي

رانه ګلاب کې پټ شي

ڪله نغمه - نغمه شي
 رانه رباب ڪي پت شي
 ڪله مستي مستي شي
 رانه شراب ڪي پت شي
 ڪله خپه خپه شي
 رانه درياب ڪي پت شي
 ڪله دتدي په شان
 رانه سُرڻ ڪي پت شي
 ڪله سوال - سوال شي
 رانه خواب ڪي پت شي

ڪله مندر ڪي اوسي
 ڪله گرجه ڪي اوسي
 ڪله تندي ته راشي
 سجدہ - سجدہ ڪي اوسي

ڪله اورتون ڪي اوسي
 ڪله جرمات ڪي اوسي

له ښارگو ته راشي
زما په ذات کې اوسي
کله هرڅه کې غږور شي
په کائنات کې اوسي

هغه سپړلو کې اوسي
هم په نغمو کې اوسي
هم په الحمدو کې دی
هم په قل هو کې اوسي
هم تر والناس پورې
په سپارو کې اوسي
هم په رڼا کې اوسي
هم په تيارو کې اوسي
لکه د تاو په شانې
په سرو لمبو کې اوسي
لکه د زړې په رنگ
سلو پړو کې اوسي
لکه د بوم په شانې
په کشمالو کې اوسي

د چا پر شونډو اوسي
 د چا لېمو کې اوسي
 د چا گوگل کې اوسي
 د چا منزو کې اوسي
 د چا موسکا کې اوسي
 د چا سلگو کې اوسي
 د چا دستري ژوندون
 په اسوبلو کې اوسي
 د چا غيرت کې اوسي
 د چا پښتو کې اوسي

هم دې عالم کې اوسي
 هم دې جهان کې اوسي
 هم په دې لويه محکمه
 هم په آسمان کې اوسي
 هم دې کوڅه کې اوسي
 هم دې دالان کې اوسي
 هم دې جامه کې اوسي
 هم دې گريوان کې اوسي

قرآن مې زړه کې پروت دی
دی په قرآن کې اوسي
زما له زړه نه هم جوخت
زما په ځان کې اوسي
بله خوا منه څه پسي
هم دې انسان کې اوسي
هم دې شعور کې اوسي
هم دې افغان کې اوسي

په دې زړه کې پروت دی
په دې زړه کې اوسي
په دې زړه کې اوسي
په دې زړه کې اوسي
په دې زړه کې اوسي
په دې زړه کې اوسي
په دې زړه کې اوسي
په دې زړه کې اوسي

غزل

بېگه سپوږمې وه ، اوس هغه هم نشته
 مورمې ژوندی وه ، اوس هغه هم نشته
 ځوانې چې ما پرې باندې هرڅه بایلل
 ولاړه سیلی وه اوس هغه هم نشته
 یابه په شونډو راته جسام موسپده
 یابه شپېلۍ وه اوس هغه هم نشته
 خدایه چې ماته غوږوله درسته
 یوه ځوله وه ، اوس هغه هم نشته
 د ژوند توفان کې ستاد مخ تصور
 د نوح کشتۍ وه اوس هغه هم نشته
 زما په تریخ لو په سپوږم ژوندون کې
 یوه جینۍ وه اوس هغه هم نشته
 شعوده تل به چې د وره په چوپړ کې
 درته موسکۍ وه اوس هغه هم نشته

غزل

پاڼې پاڼې هار او گل
واکمن ماله ستار او گل

څه مناسیت لوي
ما باندې گوزلو او گل

درې مسلک پاتې دي
مین او ستار او گل

څوک جدا کولای شي
څانگه کې بهار او گل

راشه - راشه بېل یې کړه
سړې شونډې دیار او گل

د تسبوداني

پېښور کې د کونټرو
نړۍ پنځۍ نړۍ پاييلې
هسې نه چې لېونيه
زړه پرې ورکړې سر پرې بايلې
هسې نه چې په غومبر شي
د اتڼ کاني شروع کړي
هسې نه چې په مېچنه
د تسبوداني شروع کړي

کولاله ماته کلالي وښيه

کولاله ماته کلالي وښيه
چې کوزه گر شمه کوزې جوړې کړم
چې د نسيم د شونډو ذکر لره
د گلغښيو نه تسبي جوړې کړم
چې د ادراک او تصور زانوته
ننگونه قتل کړم ، ښې جوړې کړم
کولاله ماته کلالي وښيه
چې موسمونو ته گملې جوړې کړم

غزل

ستری ستری دی سعود
 لکه لاری دی سعود
 شونلوی تتی دی دگل
 رنگ تری وری دی سعود
 دیر ، حرم سره پر جنگ
 منحگری دی سعود
 زرخونیزی پیه ورو ورو
 لا خوزری دی سعود
 بیاد ژبی سرتی اور
 ورتی کری دی سعود

تہ چپ کوم خیال کپی راشی

تہ چپ کوم خیال کپی راشی
هغه تل شر ، همیشه شه
ستا چپ خه رنگه جامی وی
دگلونو رنگ هغه شر

ستا دهریو قدم لاندی
مزکه شنه شر ، حلنده شه
کوم چپ ستاله خولی نه ووجی

هغه بکی همیشه شه
چی ستامخ ته مخامخ شی
نودلمر سترگه پنده شر
تہ چپ کوم پلو نظر کپی
په هغه لوری کعبه شه

احمد شاه بابا ته

يو لاس کې مې سره ده
بل لاس کې مې زړې دي
ماته ابدالي بابا
دغه څه راكوي دي

څنگه بېل كړم

د ژوند آوازه !
د زړه له سر نه دې څنگه بېل كړم ؟
د يار اندازه !
له خپل نظر نه دې څنگه بېل كړم ؟
د مينې رازه !
د بشكو نازه !
په سپين محل كې !
سكڼي اياز
له خير او شر نه دې څنگه بېل كړم ؟

مرگه شابه - مرگه ژر شه

ماد خپلې برخې هاغه ټول رنگونه وليدل
خه چې مې قسمت کې رب په ناپ باندې ايشودي وو
ماد خپلې برخې هاغه ټول سرونه واورېدل
خه چې مې قدرت د ژوند رباب باندې ايشودي وو
اوس راته ژوندونه ستاحاجت هېڅ پاتې نه شولو
ستامې غلامۍ ته ، ضرورت هېڅ پاتې نه شولو
خه ته چې ژوندۍ وم ، هغه هرڅه مې ښه وليدل
خه چې مې پر زړه وو هغه هرڅه مې ښه وکتل
مرگه شابه - ژر شه زه دخپل تکميل پر تمه يم
ښه لويه دنيا يم خوله خپله ځانه کمه يم

غزل

په زړه کې ستوري په وجدان کې ستوري
زما د ژوند په هر آسمان کې ستوري
مانه آسمان خوابه یاران اخیستي
ماته دې راگرې په تاوان کې ستوري
ستوري د کاهو په جهان کې کاهي
کاهي د ستورو په جهان کې ستوري
اوس دې ژړا کوي - لاسونه مروړي
د ورکو ستورو په ارمان کې ستوري
سعوده ! ستا په فلسفه حلېږي
زمان کې اوبښکې او مکان کې ستوري

بندہ دہ - بندہ دہ چي ميئن شو

بندہ دہ - بندہ دہ چي ميئن شو

مصور نہ و سعود خو
د رنگونو جادوگر و
دفطرت سرہ پہ تلہ
برابر و سر پہ سر و
يا به لاپو ميکدي ته
يا به خان سرہ پہ شر و
بندہ دہ - بندہ دہ چي ميئن شو
خہ پہ ورائو باندی سر و

راحی چپ یو شو

په دې ښایسته دنیا کې

په دې یوه دنیا کې

مونږه جدا - جدا یو

مونږه تنها - تنها یو

لکه د لاس د گوتو

لکه د ځل د څانگو

لکه د سړه د لاسو

لکه د لمر د وپانگو

زمونږ له پښو نه لاندې

خاوه همدا خاوه ده

شگې همدا شگې دي

واوړه همدا واوړه ده

خو مونږه یو تر بله

د تورو کاڼو په شان

تجدا - جدا یو سره

د ژیرو پاڼو په شان

شريک کلچر نه لرو

شريک مذهب نه لرو

شريک ژبه څه چې

شريک ادب نه لرو

يوه دنيا وه خو مونږ

په کې لکیرې رابښکې

ښکلا ښکلا وه خو مونږ

په کې لکیرې رابښکې

په ناپ او ټول موکړله

په گز او نیم موکړله

سره مو وويشله

سره تقسیم موکړله

څه هندوستان واخيسته

څه پاکستان واخيسته

څه روس او چین قبضه کړه

څه رنګ او دین قبضه کړه

څه امریکې کابو کړه

څه افریقې کابو کړه

څه په کې لاندې خلکو

آستریلیا جوړه کړه
 څه په کې پورته خلکو
 برتانیه جوړه کړه
 خولنده داچې دنیا
 وخت په اوو تقسیم کړه
 چاوی کلچر تقسیم کړه
 چاوی او بو تقسیم کړه
 چاوی مذهب تقسیم کړه
 چاوی پیسو تقسیم کړه
 والله چې نه پوهېږم
 چې چا او چا تقسیم کړه
 خوزه او ته خلك وو
 او ما اوتا تقسیم کړه
 په کې موکروښې رابشکې
 په کې موغرونه بېل کړل
 په کې مومینه بېله
 په کې موزرونه بېل کړل
 په کې موژبې بېلې
 اوبیا قومونه بېل کړل
 سه شریک اوسېدو

اوس موکودونه بېل کړل
 او خداي دې وړاندې خبر کړي
 چې نور به څه بېلوو
 روح نه به تن بېلوو
 تن نه به زړه بېلوو
 مخ نه به مخ بېلوو
 لاس نه به لاس بېلوو
 اوکه ضمير نه به مونږ
 د ژوند احساس بېلوو
 خودې نه مخکې چې مو
 ددې دنيا په رنگې
 ددې بنايست په رنگې
 ددې بنکلا په رنگې
 دتن اعضاء جدا شي
 د زړه دزرا جدا شي
 راځي د لويې نړۍ
 جدا - جدا ملگرو
 ددې عظيمې دنيا
 تنها تنها ملگرو

چې متفق شو سم

چې واره يو شو سره

لکه موچي په گبين

دنيا نه تاو شو سره

ټول يو کلتور ومنو

او يو مذهب ومنو

او يوه ژبه وايو

او يو ادب ومنو

راځه چې بيا راټول شو

وېش ددنيا ختم کړو

لکه دېوال د برلين

ستا او زما ختم کړو

95-10-3 اسلام اباد

غزل

څوکه دومره وزگار دي - څوکه يې وشماري ؟
ستوري که په شمار دي - څوکه يې وشماري ؟
څومره مرغلي هار نه پرېو تنې
څومره لاپه هار دي - څوکه يې وشماري ؟
ولاړه دنياگی ماده پرسته شوه
زايې په کتار دي - څوکه يې وشماري ؟
هغه چې په دارو وچا شمار لې وو
هغه چې په دار دي - څوکه يې وشماري ؟
زړه کې د سواد غمونه نه دي دا
پاڼې د چنار دي - څوکه يې وشماري ؟

بانه

د سميټوله کمرې نه
 د سميټوله کمرې نه
 لکه څنگه چې هوا کې
 باديونه له واکه ووځي
 يا طوطي پنجره سوري کړي
 يا کونتر له سپله ووځي
 زه هم دغه رنگي ولاړم
 د سرو زرو له پنجرې نه
 مخ په وړاندو او ويجاړو
 د سميټوله کمرې نه

شاعر

کله مندوه کړې کعبې ته
 کله مخ کړې میډې ته
 کله وخت سره په دو شي
 کله تار شي څه نه تو شي
 کله وخاندې کلی ته
 کله لاره کې جینۍ ته
 کله - کله په خندا شي
 له مستۍ نه په ګډوا شي

کله - کله ناګهانه
 په سلګو شمېر په ټپا شي
 څه داوړې سړې غروې کړې رالۍ په
 څه ورېنم کړې څه خاشې کړې
 څه د بېرې بود ته لاس کړې
 څه سپرلې کړې څه احناس کړې
 څه ازغې کړې څه رامېل کړې
 هرڅه وپېي امله کړې

په پنجره کې ویر

شاعره ، مړه ، څه قارون خونه یې
مینډ د سرو زرو ځلا خونه ده
حسن په مال او په دولت خونه دی
مستي او سر تشه گډا خونه ده
د شپې آسمان ته کتل بد خونه دي
سپوښمې کې ونه د ملا خونه ده
زانه چې ژاړې نو غزل خونه شو
پنجره کې ویر د رب ثناء خونه ده

غزل

مخ دي درينا په شاني نه دی څه
نستا په شان زما په شاني نه دی څه
بيا به شي اشنا خو ماته وگوره
بيا دې نن د بيا په شاني نه دی څه
کوم هغه سړي دی چې مټين نه دی
هر څوک د هر چا په شاني نه دی څه
څه ته مې د گل په خوا کې نه پرېږدې
ولې د اشنا په شاني نه دی څه
ولې داسې برنده يې سعود وسته
هغه د پخوا په شاني نه دی څه ؟

اندازي

وصل ته فريب وايه د ليد د بډه وخت
هجر په رښتيا گڼه د ليد د لست د لست
هر ځای کې چې دوه گورې رښتيا د ليد
يو ترې نه جدا گڼه د ليد د بډه وخت
هر وخت کې مجنون اوسه د ليد د بډه وخت
هر څه کې لېلا گڼه د ليد د بډه وخت
کوم ځای ته چې نه رسي د ليد د بډه وخت
هغه انتها گڼه د ليد د بډه وخت
تش گڼل گڼل دي بس د ليد د بډه وخت
هر څه کې آشنا گڼه د ليد د بډه وخت

بې ماښامه ورځ

زما د سور کاغذ په روز نامچه کې

يوه پاڼه داسې شته دی

چې خالي دمه يې پر وړاندې
پته نشته

چې دا ورځ مې

د ژوندون سفر کې نه وه

که ددې ورځې ماښام به چرې بيا وي

د مه واري

زه دخپل نسل لپاره

د خوشحال توره تېره کړم

د خيام غوندي په ميو

يې نشه - نشه - نشه کړم

که زما دمه واري ده

چې تخته ورته کچه کړم

دگرگی پر مړینه

لا خودا وړه ماشومه
د چيندرو يا الكودی وه
لا خودا د خوتکينکو
د خپياکو په لویي وه
لا خودې وړې ماشومې
پتوگانې لوبولې
لا خودې خپلې گوډيايې
گوډاگو ته ودولې
چې مرگيه ته پرې راغلې
لکه تنده چې امر شي
لکه زانې چې پنجره کې
چرته لوبې په سفر شي

که غلط شونو غلط شو

دخیام په میکده کې
جام له جام سره جنگیږي
ټول عالم په کې نشه دی
هرسړی دی چې گډیږي
لوی موسی په کې غلط شو
چې لالونو ته یې لاس کړه
له حوا نه ښه خبریږي
چې آدم یې ځان ته فاص کړه
نو سعود خولپونی دی
نه په سود دی نه په زیان دی
که غلط شو نو غلط شو
نه په بل دی نه په ځان دی

مش لحظه قاش لحظه

غزل

تاته چپ مي وخندل کلی رانه خفه شولي
پولپ غم رنگه جينگی رانه خفه شولي
گل ته چي مي لاس کړلوتخانگو يي بد ومنل
خانگ چي مي بشل کړي نومرغ رانه خفه شولي
ما چي د ورېنمو په تارونو کې پېيلي نو
پولپ مرغلي او مری رانه خفه شولي
کله چپ مي حان سره دغم قصه شروع کړله
اوبشکي مردي شوي سلگی رانه خفه شولي
ما اورا ورکو ته ډاډ گيرنه ورکوله چي
ستوري گيله من شو اوسپوږمي رانه خفه شولي

چې سهار له کوره وځم

چې سحر له کوره وځم
نو په توک باندې روان شم
که کوئل چرته په کوک وي
زه هم کوک باندې روان شم
که په ونو کې چنچې
چرته خپلو کې په جنگ وي
زه هم ځان سره په جنگ شم
لکه ځان چې رانه تنگ وي
که مېړۍ چرته په لاره
په کتار باندې روان وي
د خپل رزق په تلاش کې
چرته بشکار باندې روان وي
نوزه هم له خپلې لورې
اوله تندې نه خبر شم
د تنور او دکبابو
د کړي په لورې ورشم

مېړۍ وخورم بيا روان شم
 حُمه - حُمه - حُمه - حُمه
 بس خيالونه وي سوچونه
 اوفکرونه چې کومه
 که زيارت لاره کې راشي
 په کې يخې اوبه نوش کړم
 ټول عالم ته دعا وکړم
 سا په سا کړم - هوش په هوش کړم
 بيا روان شم، که پرلارې
 څوک ضعيف وي بار ترې واخلم
 که څوک يار مخې له راشي
 نو يو وار نسوار ترې واخلم
 که ماشوم چيرته په دو وي
 زه يې ودروم - ايسار کړم
 کله گل ورته راغوځ کړم
 کله ښکل ورته رخسار کړم
 بس هم دغه زما ژوند دی
 دښکلا له پاره پايم

يو پتنگ يمه دشمنو
درينا له پاره پاييم
چې سحر له كوره وځم
نو تياره كې بېرته راشم
چې وخت نه را واپس كيږي
نو په څه كې بېرته راشم

اوس وایه پالوانه

چې له سرې باتې نه آخوا
لاره ټولوته صفا شي
خوځ په منډه - منډه زغلي
د چا تنگ ته وار خطا شي
او په دې کې ناگهانه
دا زما ځوانې گویا شي
چې شل غره مې درباندي
نو تر سره آسمانه لاندې
خدای به وپوښتي له مانه
چې اوس وایه پالوانه
په غلبل کې دې له سینده
اوبه راوړلې که نه

دادې خټو کړل جانانه ۱۹

ستا به شونډې موسېدې خو
ستا موسکا له زړه نه نه وه
ستا زما لپاره مينه
په رښتيا له زړه نه نه وه
ستا دلاس ليکلی ټکی
ستا د زړه خبرې نه وې
خواره زهر وو د مکر
ستا په خوله خبرې نه وې
ستا کتل فريب فريب و
ستا خندا ریا - ریا وه
ستا د مينې مقصد څه و
بس دنيا - دنيا - دنيا وه
خپله پورې غاړه ولاړې
زه دې منځ درياب کې پرېښوم
دادې څه وکړل جانانه
دادې کوم عذاب کې پرېښوم ۱۹

اوس په خپلو کړو خفه يم
اوس لاسونه دي چپ مړوم
اوس د ژوند له دنگې ونې
بس بڼاخونه دي چپ ترورم
اوس د مرگ پلو روان يم
تش شراب دي اولوگي دي
اوس زما نيمگري ژوند کې
تش ازغي - ازغي - ازغي دي

زړه هم څه عجيبه خيز دی

زړه هم څه عجيبه خيز دی کله څه شي کله څه
کله کلک کله ايمان شي کله پوست لکه اوبه
کله چپ وي لکه سيوری کله ويږي لکه شور
کله شين شي ، کله سور شي ، کله سپين شي ، کله تور
کله هيڅ شي لکه نيشت چې نه په ناپ وي نه په تول
کله يووي ، کله دوه شي ، کله درې شي ، کله ټول
کله ما په لاس کې واخلي په صحرا باندې مې سرکړي
کله ټول رنگونه راوړي او زما روح له يې ورکړي
کله دی جهان کې ورک شي کله ورک جهان په ده کې
کله زړه په رنگ و بوکې ، کله رنگ و بو په زړه کې
کله زه ورته زړگۍ شم کله دی راته انسان شي
کله زه ورته حېران شم کله دی راته حېران شي

تنده

زما په وس کې
يو چونگ اوبه دي
چې سترې خاڅکي
يې نيم لامده دي
اونيم په لپه
کې وچ پراته دي
اوبل طرف ته
زما دا تنده
د زرو کالو
د وخت سزاده
د درد دوام دي
د غم بقاء ده
د نښت تصوير دي
بلا اشاده
نو اوس حېران يم
د بُت په شان يم
چې داد صبر
يزيده تنده

د زور او ظلم 76

مريده تنده

د چونگ اوبو په

لمدو سره کړم

که نوره تنده

هم ورسره کړم

او وخت ته خپله

پښتو ښکاره کړم

گوټې لس دي ، ستوري ډېر دي

ستوري شمارم ، گوټې شمارم ، گوټې لس دي ستوري ډېر دي
ژوند مې ډک دی له دردونو ، څه مې یاد دي څه مې هېر دي
چې مې یاد دي په هغو کې څه دردونه د دوران دي
څه دوخت دي ، څه دروند دي ، څه د قام دي څه د ځان دي
څه دردونه د لس دي ، څه دردونه د ملت دي
څه د خلکو د حکمت دي ، څه زمونږه د غفلت دي
څه دردونه د هغوی دي چې نامه باندې یاران وو
څه د هغو چې خواران وو ، څه د هغو چې ماران وو
لنډه دا چې ټول دردونه چې مې یاد دي د انسان دي
څه دوخت دي ، څه دروند دي ، څه د قام دي ، څه د ځان دي
ستوري شمارم ، گوټې شمارم ، گوټې لس دي ستوري ډېر دي
ژوند مې ډک دی له دردونو څه مې یاد دي څه مې هېر دي

غزل

اور یمه اوبه یم او نه باد یمه
 زه له عناصرو نه آزاد یمه
 مینه یمه ، عشق او محبت یمه
 قیس یمه ، منصور یمه فرهاد یمه
 دین مې کړه ، ایمان او عقیده مې کړه
 کفر یمه ، شرک یمه الحاد یمه
 ټکي یم وجود را کړه معنا را کړه
 شابه زه هم ستا د خولې ارشاد یمه
 ښه ده چې دې هېر کړم - چې دې پرېښو دم
 اوس به درته ټول عمر په یاد یمه
 چاته چې دا ټوله دنیا جوړه ده
 زه دهغه لوی نجی ۲ اولاد یمه

زما د ژوند سفر

مورې زه په شاعري کې
په رښتيا چې بڼکلی ستا یم
ورته گورم - ورته خاند
د بڼکلا نفسي يې وایم
بس همدغه زما ژوند دی
بس همدغه ښکې پایم
خو ته وایې دا گناه ده
خدا یېرو دې نه خبر نه یم
خه چې گورم هغه لیکم
زه په خبر او په شر نه یم
له احساسه وړاندې نه حم
له جذباتو بهر نه یم
نوپه دې کې دوزخ شم
مورې پرې ، مې ږده چې شمه
دا زما د ژوند سفردی
پرېږده - پرېږده چې پرې حمه

لا واره وو

لا واره وو چې د لویو ، دا پېښې به مو کولې
په سګرو به مو په خپله ځان ته برېتې جوړولې
مدرسې نه چې به پټ شو ، هديرې پلو به لاړو
گل به بهر کې خاته او ما به بهرې ټولولې
نه حیا وه نه پرده ، نه د بانو په سر پړونې
ما او دې به سره هروختې ګوډیانې لوبولې
نه په بل وو نه په ځان وو نه په ګټه په تاوان وو
دا کچه - کچه مېوې به مو په غلا راشو کولې
نه موکار و ، نه روزگار و ، څه بېغمه باچایي وه
د سایکلو دا پایې به مو په لارو ګرځولې

غزل

چرته چپ رسي ددنيا لاسونه
تر هغه نه رسي زما لاسونه
نه ترې نه کشریم ، نه مشر یمه
زما همزولې دي زما لاسونه
دعايې وغوښته دخپلې خوښې
پر مخ يې را کښل زما لاسونه
زه يې په غېږه کې نيولې یمه
زما پرون زما سبا لاسونه
زما د وړه په چور کې خه تر راځي
دا پلوشې دا د زما لاسونه
چې زه يې وليد مه تکه سره شوه
پر مخ يې کېښوه له حيا لاسونه

ژوند دهریوخیز نامه ده

زه چې مې شم ، مې به نه شم ، خوېس خور به شم جهان کې
 څه په گل کې ، څه په رنگ کې ، څه په رېگ د بیابان کې
 څه به خاورې ، څه به شگې ، څه به باد شم ، څه به اور شم
 څه به رنگ شم څه به خوند شم ، څه به دا شم څه به نور شم
 څه به مخکې ته شم بشکته ، څه به پورته شم آسمان ته
 څه به عقل شمه خور به شم انسان نه بل انسان ته
 څه به وسوځم لوگي شم ، د هوا پراس به سپور شم
 څه به تاو شمه لمبه شم ، درنډه په رنگ به خور شم
 څه به وخت شم څه به ځای شم څه به رنگ شم څه به شمار
 څه به حسن څه به قبح څه به گل شم څه به خار شم
 څه به لږ شم څه به ډېر شم ، څه به ناپ شم ، څه به ټول شم
 څه به جز شم ، څه به کل شم څه به یو شم ، څه به ټول شم
 لاس او پښې به مې د خاورو عناصرو کې شامل شي
 علم پوهه او عرفان به مې انسان ته منتقل شي
 ژوند دهریوخیز نامه ده ، که سا اخلي او که نه
 که له لمر اوله سپوږمۍ نه رڼا اخلي او که نه

زه دې په خه بدې شم

چې زه په مخه درشم
او مانه مخ واپروې
نو نيمې شپې پورې بيا
سپوږمې ته ولې گوري
سپوږمې کې هغه خه وي
وايه چې ما کې نشته ؟
دادې په خه خوښه ده ؟
زه دې په خه بدې شم ؟
زه دې په خه بدې شم ؟
زه دې په خه بدې شم ؟

د یوې سکې دوه اړخونه

کله کله دا جهان راته د لوبو گډاګی شي
خبر او شر راته نانځکې شي - چنډرو شي الګوډی شي
وخت د لوی اختر مېله شي ، رنگ او نور په کې خرڅیږي
روح د میو میکه شي تش سرد په کې خرڅیږي
حسن و قبح راته وایو د تاش پټې شي خوږې شي
د حواسو دا وحدت مې ټول ذرې - ذرې - ذرې شي
د یوې سکې دوه اړخه ، ژوند او مرګ او شهر او خط شي
سترګې وغړیږي نور شي سترګې پټې شي ظلمت شي

بازار نه تش راشمه

کله سگرت پوکمه
کله فلمونه گورم
کله د لویو خلکو
شنه مزارونه گورم
کله ټوپک راواخلم
چرته په بنکار ووځم
کله له کوره لرې
منځ په بازار ووځم
مقصد مې څه وي خو بس
چې لب سکون ومومم
سباله نن ورکړمه
نن له پرون ومومم
خو بنکار نه تش راشمه
بازار نه تش راشمه
د دځو - شپو د مرشد
مزار نه تش راشمه

ژوندون

کله د غرونو پر سر
ژوندون دکاڼو په شان
کله د نور په مخکه
د گل د پاڼو په شان
کله پر مخ د نمرود
لکه د اور په رنگې
کله د سپين په رنگې
کله د تور په رنگې
کله د شته په لاس کې
کله د تورې تېره
کله د نښت په لاس کې
کله د مړې سپېره
کله ټک-ټک د گړۍ
کله ټنگ-ټنگ د رباب
کله شر-شر د اوږو
کله يو ټس د حباب
کله يو داسې بوټی
چې بېخ او جر نه لري

کله یو گوټ د اوبو
 چې سیند او خوړ نه لري
 کله په نوم حرکت
 ذره - ذره کې موجود
 د کاني روح کې ښکاره
 د اور لمبه کې موجود
 او کله ژوند جنازه
 د زړه او سا په اوبه
 کله د چاه په اوبه
 کله د چا په اوبه

پښتو

چې مور مې وايي
نوزه يې وایم
چې مور مې ستايي
نوزه يې ستايم
د مور فطرت مې
زما فطرت دی
ژړا چې درشي
ژړا فطرت دی
خدا چې درشي
خدا فطرت دی
د لمر بدن کې
رښا فطرت دی
د سپينو ستوريو
حُلا فطرت دی
نوزه پښتون يم

زما فطرت دی
 پښتو به وایم
 پښتو به ستایم
 پښتو به ټولې
 دنیا ته ښایم
 که ورور پښتون شي
 نوزه د ورور یم
 که اور پښتون شي
 نوزه د اور یم
 که یار پښتون شي
 نوزه د یار یم
 که دار پښتون شي
 نوزه د دار یم

خوبس ماته يې نظر دی

زه خو وینم - زه خو گورم ، چې داڅه دي اوداڅه دي
 څه چې بد دي وایم بد دي اوچې ښه دي وایم ښه دي
 څه چې ډېر دي وایم ډېر دي څه چې کم دي وایم کم دي
 څه چې وړان دي وایم وړان دي څه چې سم دي وایم سم دي
 بس په دې رانه خفه دي ، ټول په دې رانه خفه دي
 بس په دې راته غصه دي ، ټول په دې راته غصه دي
 نور پانده دي - نور کانه دي ، نور په ټک د جهان نه دي
 لېونی دي پاگلان دي هېڅ په سود او په زیان نه دي
 نه یې وخت ته چرې ووی چې داته ولې تېرېږي
 نه یې گل ته چرې وپوښتل چې ولې فنا کېږي
 نه د سیند او بوته گوري چې په څه باندې لمدې دي
 نه د اور وجود ته گوري چې دا ولې سرې لمبې دي
 خوبس ماته يې نظر دی چې وایم وایې ولې
 څه چې لیکم وایې څه له څه چې ستایم وایې ولې

درې گوټيزه دايره

څوك چې همت نه لري
څوك چې طاقت نه لري
زما او ستا برابر
قد او قامت نه لري
او په دې لويه محكمه
دومره قوت نه لري
چې خپله برخه رزق
له شنه ځنگل نه واخلي
لمدې او يخې اوبه
د محكمې تل نه واخلي
او چې د مټو په زور
ژوند له اجل نه واخلي
چې دا طاقت نه لري
او دا همت نه لري
هغه كمزوري خلك
موند ته قانون جوړوي

آسمان په مځکه غواړي
سر له زنگون جوړوي

زمونږ په مټو باندې
ځان له ژوندون جوړوي

دوی دخپل سر برابر
زمونږ سروته توږي

دخپل زړگوټي هومره

زمونږه نږونه توږي

دوی ترخپل ځانه پورې

دا لوی انسان کموي

دخپل نظر تر حده

دا لوی جهان کموي

غزل

شېخه يقين پسي گومان چي واخلي
عقل به پوند شي لکه ځان چي واخلي
د چا د خوږ زړگي احسان چي واخلي
ان لکه محکه او آسمان چي واخلي
ژوندونه داسي به پخلا ساتي مونږ
لکه د غېږي ماشومان چي واخلي
د يار دمخ به درته څه وايي
لکه د احوري او غلمان چي واخلي
داسي دي مونږ ځني ننگيال واخيسته
لکه د ستورو نه آسمان چي واخلي
سعوده غم داسي د غاړې وته
لکه په غېږه کي جانان چي واخلي

هه لست لینه، هه لست لینه

غزل

شاسعوده میب نه لاره
تول پرې و لاپل ته یې خواره
شاعری می هدیره ده
بې شهیده بې مزاره
ولې تش لاسونه راغلی
له دا دومره ډکه بناره
یوه لویه فلسفه ده
له یوسفه تر بازاره
د خبر کانې په خوډي
د یاقوتو خبریداره
یو الله راسره مل دی
اوبل ته یې انتظاره
شېخه ! وړاندې مېکده ده
دا دې لاره دامې لاره

زما پټوله دنيا ستاده

لاند

گلې ستا يوه خبره
او زما پټولې غزلې
ستا يوه نرمې موسکا او
زما پټولې هلې هلې
ستا له هر قدم نه حار شه
زما کل کړې مزلې
ته خبرې چې دا څه ته
تاته پته ده چې ولې به
ځکه ځکه چې زما په
شاعري کې شکلا ستاده
زما ذهن کې دننه
د رنگونو حرا ستاده
زما ژوند او هر ستادی
زما زړه کې انا ستاده
ځکه - ځکه گلورینې
زما پټوله دنيا ستاده

غزل

تا چپ پرې يقين وکړه گومان به و
تور به و - الزام به و - بهتان به و
زړه دې دخدای کوردي چاوران کړې دي
وران دی که وړان نه وای نو وړان به و
دېره موده پس مخې ته راغللو
داسې چپ په خیر شو نو حیران به و
غټ - غټ دې کتل نظره یار چپ تلو
ستا په حای که زړه وای نو قربان به و
ته چپ نه یې ژوند راته غوښتوی دی
ته که راسره وای نو آسان به و
څنگه چې سمد ورتنه په صبر دی
داسې که رقیب وای نو انسان به و

تنده مړه کړه نوبیا توی شه

د سهار سترگه پرته ده

د چنچنو شور عبث دی

د خوبونو په دنیا کې

په شعرونو غور عبث دی

پاخه - پاخه لېونی

پاخه مځکه تکه شنه کړه

د ساوا شگې چمن کړه

ځان ته غرونه په سجده کړه

ددې زور آسمان د پاسه

نوی ستوري ځلنده کړه

د ادب جهان آباد کړه

د تهذیب رڼا خوره کړه

څه درزده کړه ، په څه پوی شه

تنده مړه کړه نوبیا توی شه

په پکې پکې پکې

زېږې نېنې

په پکې پکې پکې

په پکې پکې پکې

په پکې پکې پکې

پتکوله سقراط يمه
کانوله آذر يمه
دېر که مهذب يم خو
اوس هم حناور يمه
اوس هم چې غصه شمه
بيا زه په خان نه يمه
اوس هم چې په بدو شم
بيا زه انسان نه يمه
اوس هم د دوډۍ په سر
زه د نورو خون کوم
اوس هم چې بل ووژنم
هله خپل ژوندون کوم
هرڅو که وجود نه مې
دېرې څانگې ماتې دي
بيا مې هم فطرت کې لا

هاغه نښې پاتې دي

هاغه د ځنگل نښې

هاغه د فطرت نښې

هاغه د آزاد اويو

ښکلي شان جنت نښې

سمې ته

ته خوله فطرت نه هم ساده وي پرتا څه وشول
 سمه څارلسمه سپاره وي پرتا څه وشول
 ستاخو ناسته پاسته دقوان دپانو منځ کې وه
 ته خود طاوس پاکه بڼه وي پرتا څه وشول
 ستازېگي خوشم لکه درياب وڅنگه تنگ شولو
 ته خو واړه نور وي پرېښته وي پرتا څه وشول
 ته خود ښکلا اودرېنا د وښ پانډه وي
 ته خوتکه سپينه پلوشه وي پرتا څه وشول
 ولې دهوا په رخ روان شولې بې لارې شوې
 ته خو اکه غر وي هماله وي پرتا څه وشول
 ستا عمل خو ټول زما د علم په رڼا کې و
 ته خود سعود دويمه نامه وي پرتا څه وشول

بس همزولي راسره وای

لکه خنگه چې ماشوم وم ، کاش چې تل داسې ماشوم وای
 کاش چې تل داسې بې غمه ، کاش چې تل داسې معصوم وای
 نه په خبر وای ، نه په شروای ، نه په بنر بد پوهېدلای
 نور واړه رانه چاپېر وای ، سره لوبې مو کولای
 نه فريب وای ، نه دوکه وای ، نه هوس وای ، نه رپا وای
 نه غرور وای ، نه لالچ وای ، نه پرده وای ، نه رحيا وای
 نه تيارو سره په جنگ وای ، نه رښا سره په جنگ وای
 نه پرون پسې خفه وای ، نه سبا سره په جنگ وای
 نه د ژوند په قدر پوي وای ، نه له توږو خلکو لوی وای
 نه اوبه وای نه کاسه وای نه دوخت له لاسه توی وای
 نه په بل وای نه په ځان وای ، نه په گټه او تاوان وای
 نیم انسان وای ، نیم حیوان وای ، نیم ولي وای ، نیم شیطان وای
 نه مې ځان په اوږو بار وای ، نه د بل چا ذمه وار وای
 بس همزولي راسره وای ، نور غمونه مې د پلار وای

1945

غزل

ملگرو ڇه زده کړای وای د ښار په کتابونو کې
د زهر و تړانې وېب د ښامار په کتابونو کې
څنگه دې د زلکو او د شونډو قصې وکړمه
څنگه به څوکه نقل کړي ستار په کتابونو کې
وخت ولاړ و تېر شولو چې پام به یې په بله شو
خط به موزر کېښوده د یار په کتابونو کې
ژوند مې کتابونه به هر لکه د ډار ولید
سم لکه په غاړه کې و هار په کتابونو کې
میند محبت او دایسې نورې د پړوت قصې
پرېزده چې پرتې وې په کرلو په کتابونو کې

جانانه ته چچ ورته ښه نه گوري

جانانه ته چچ ورته ښه نه گوري
بس له سندرو نه نور لاس اخلم
شاعري نه کوم غزل نه ليکم
له ټکو بېرته خپل احساس اخلم
خو ته دې سترگې اول مه غړوه
چچ په کې ژوند نه وينم ځان نه وينم
بيادې پر مخ باندې نقاب گرځوه
چچ په کې حسن د جهان نه وينم
او اداگانې له ما پټې ساته
چچ راته ټول جهان تياره تياره شي
بيا په والله که زه غزل وليکم
چچ دا حواس مې ټول ړانده ړانده شي

غزل

راوړه سره جامونه نن په وجد کې راغلی يم
 مات کړه نقابونه نن په وجد کې راغلی يم
 وسوځوه ، وشلوه ، ذره ذره کړه پانې يې
 ورک کړه کتابونه نن په وجد کې راغلی يم
 نن مې په شعور او لاشعور کې حسن حسن دی
 مه راوړه گلونه نن په وجد کې راغلی يم
 نن له ماسپښين او مازیگر نه پورته شوی يم
 نه اورم بانگونه نن په وجد کې راغلی يم
 نن مې په رڼه رڼه کې سېلابونه اوڅپې گرځي
 مه وايه شعرونه نن په وجد کې راغلی يم

چې يې وليدیم جينی شوه

نه کلی وه

نه سپوږمۍ وه

نه نازکه لولکۍ وه

يوه عامه شانتي پېغله

يوه عامه شان جينۍ وه

د وحدت په شان يوه

د فطرت په رنگ ساده

د رنگونو په رنگ چې

لکه ستوری - لکه شپه

د سيند په شان روانه وه پر لاره تېرېده

چې يې وليدیم موسکۍ شوه

کلی نه وه خو کلی شوه

سپوږمۍ نه وه خو سپوږمۍ شوه

په گلونو - گلابونو د رنگونو لولکۍ شوه

له حيا نه تکه سره شوه - په جلتۍ شوه - په تادی شوه

چې زه نه وم ترې نه هېر وو

چې يې وليدیم جينۍ شوه

غزل

کور کپی یوازی یمه شور مې نشته
بلا نازبین یمه بل ورور مې نشته
ژونده چپ تاسرو پرې جنگ وکر مه
دومره طاقت او دومره زور مې نشته
گل مې راوړی ، ستوری نشم راوړی
دغه مې وس و گلی نور مې نشته
سترگې مې شته خوچې پرې تا وینم
هاغه لیمه دسترگو تور مې نشته
مړه سوده څه ماشوم خو ته یې
هر وختې مه وایه چې مور مې نشته

ماپه خپل ټول عمر کې

ماپه خپل ټول عمر کې
چرې د سرد پاسه
آسمان ته ونه کتل
چرې د بل په سترگو
ما ځان ته ونه کتل
ماپه خپل ټول عمر کې
د سپینو ستورو په شان
چرې شپه تېره نه کړه
ما خپله غېږه چرې
چا نه چاپېره نه کړه
له خپله ځانه مې خپل
بناسته ژوندون قتل کړو
په خپل وجود کې مې پټ
لوی افلاطون قتل کړو

غزل

وخت پرشای ولاړدی زه شپه شپه تهرېږمه
 نیم تکمیل طرف ته حمه لا جوړېږمه
 کله همالي سړه پښتو وکړم وروځ پرم
 کله برېوکی سړه په ضد شمه چورلېږمه
 کله مې زړه پکې شي ښه په رتو رتو وژاړم
 کله ناگهانه په مستي شمه خندېږمه
 کله دېوانه شمه ، پاگل شمه ، بې خوده شم
 کله هوش کې راشمه هوشیار شمه پوهېږمه
 تورې شپې به مانه گيله مندې وي سوده خو
 څه وکړم خراغ يمه فطرت مې دی بلېږمه

گلې چپ ته راسره چپ پاتې شي

گلې چې ته راسره چپ پاتې شي
لکه چې پام د زړگي شور ته نه کړم
لکه چې لمونځ لپاره ودرېږمه
خو مخ کې ته د خدايي کورته نه کړم
لکه چې دې ځای نه تر هاغه ولاړ شم
خو مخ کې درې قدمه پورته نه کړم
گلې چې ته راسره چپ پاتې شي
گلې چې ته راسره چپ پاتې شي

غزل

دا چوب اودا خرمنه اودا تار په خپله نه سوځي
 يواور راباندې بل کړي خوشتر په خپله نه سوځي
 هرڅه لمبه - لمبه ، لوگي ، لوگي ، ايره ايره کړي خو
 لمبې په خپله نه سوځي انکار په خپله نه سوځي
 په زړه کې دا ترولړه پرکار چار او مسېلي وي
 چا مالگې پرې شيندلي وي ، پرهاړ په خپله نه سوځي
 يو څوک به وي چې اور به يې په پټه ورته کړي وي
 کشمير په خپله نه سوځي چنار په خپله نه سوځي
 آفتاب ته وايي سوځه په همدې کې دې بقاء ده خو
 چاپېره ترې نه ستوري د مدار په خپله نه سوځي
 يوجبروي ، يوزوروي ، يوقوت وي ، يوطاقت وي پرې
 که نه نو څوک سعودي په اختيار په خپله نه سوځي

راځه جانانه راځه

لشې د زهرو لري

لکه د مار د مې خلک

زما اوستاد بېلتون

په انتظار د مې خلک

راځه جانانه راځه

له هوشه گرانه راځه

دلته زمونږه مينه

نه ده آسانه راځه

دلته انصاف نشته دی

دلته قانون نشته دی

دلته لیلی نه اوسي

دلته مجنون نشته دی

دلته د بل لپاره

څوک څه احساس نه لري

خلک لاستونځي لري

خوپه کې لاس نه لري

راځه جانانه راځه
له هرڅه گرانه راځه
دلته زمونږه مينه
نه ده آسانه راځه

دایمان شرطونه

په بنایست کې په ښکلا کې
په دنیا کې مافیه کې
له ازله تر ابد.

ابتداء کې انتها کې
نیشت په گوته کړه چې دادی
په تیاره کې په رڼا کې
شته به ومنمه هله

د رڼگونو په معنا کې
گڼې شېخه شته دې نشته
په خلور کونجه دنیا کې

خوب

یوه ښه رڼه چینو وه

بهبده

ټول عالم ترې نه په لپو

لیو - لپو اوبه خښلې

خوچې ما ترې چونک را پک کړ

نو راوینښ شوم

غزل

کله جوړ شه لکه روان شه لکه رنگ
 یو ترتیب باندې روان شه لکه رنگ
 په تصویر کې تصور شه لکه گل
 او په گل کې اوبه زان شه لکه رنگ
 هسې نه چې له موسم سره بدل شي
 هم سپرلې شه هم خزان شه لکه رنگ
 هغو خلکو ته ورمخ کړه چې پوهیږي
 له پندو نه په امان شه لکه رنگ
 یاد گل په پاڼه کېښېښه لکه پرخه
 یاد هرڅه ترجمان شه لکه رنگ
 په هرڅه کې به ښکاره شي شاسعوده
 خوته یو حلې گویان شه لکه رنگ

شېب ته

چپ شه گنې اوس به دې
بڼه په ژړا روښه کړم

ما به زهر خښلې وي

يا به مې له لاسه د مرمر وکاسه لږه شي
يا چې ته راځي اجله ، ما به زهر خښلې وي

غمه ته خو مې همزولې يې

خه ، که عمر رانه کشر دی - ساده دی
غمه ته خو مې همزولې يې پوهېږي !

لمر

خلکو وي ولس د مې خو
ماته يې دروغ وويې !

مدرسه او مېکده

خه سعو ده مېکدې ته
مدرسه پ ته خو واره خمې

د دیویا بهارتي په مړینه

گل له گنده بوتونه
پاڼوکې مخ پټ کسړو .

دسهار سپڻلي لورنج
 تهر لگيا وپه سندر و کي يوب
 د غني خان د زړه حالونه واييل
 بږه په توت کي د مرغی حاله وه
 په کي هگي په انتظار پرتي وې
 هوا کي مې ناستي وي کونترې د ژوند
 په غومبر ونيوي تيار واييله

زما په بني لاس کي تپي گر خيدي
 نهو په والله که مې پي څه هم واييل
 نه داسې نه ده چې الله مې هيس و
 نه داسې نه ده چې رسول مې هيس و
 خود کعبې د تور غلاف د لاندې
 ما حق پامه امانت ايښي و و
 او د قرآن په شنه کثوره کي مې
 شور کوع گاني خوشي د ايښي وي
 ما وې چې لار شم دغه ټول راواخلم
 او د سهار سپڻلي لورنج وکړمه

دې شوکسو کې زه هم یم

دې چم کې دیو شوکسو دوه مخه دي درې مخه دي
او شوکسو په سر باندې مخ نه لري بې مخه دی

یو شوکسو رانده دي هېڅ مخونه ورته نه ښکاري
په لاره کې وېل دیښوڅپالونه ورته نه ښکاري

یو شوکسو بې دینه دي ایمان ورسره نشته دی
یعنې ورسره نشته دی عرفان ورسره نشته دی

دا شوکسو یوڅونه دي دا وایه دي دا ټول خلک
د دې عظیم اولس او د تمه زیبا او د ما ټول خلک

دې شوکسو کې زه هم نیمه ته هم بې شعور هم دی
احساس هم دی ضمیر هم دی شعر هم دی وېر هم دی

د ساهوپه مړينه

د ساهو قبر ته ولاړم - شپږ بجې وې پښ سهار و
 تړوندې وليدو ویده و، مرگې وليدو و بیدار و
 بیا چې لمر طرف ته پام شو یوه توي وړخ یې راوړه
 خو پخې نریر زعفران دوچې خفه وکه بیمار و
 د بلیل په خوزه ژبه باندې ویر و مړی وې
 نه نه ماد اسی گنله گنې دی خو پدې چنار و
 چې زرگي د پها خفه شي ټول جهان ورته خفه وي
 ټول جهان راته خفه ورنک و خونده و که ستار و
 مرگې سترگو باندې پوه شو ژوند یې جگ کولوله خو
 ژوند هراکتل مسکې شو وې ساهو که ستاسو یار و
 د سپرلي په کلفو تپو کې ترتیب و توازن و
 د میو په امیل کې لکه ستنه لکه تار و
 خو مرگي چې رانه واخت نو یو نوي رنگ یې ورکړ
 د یو بل جهان افغان شو د یو بل بهیر په کار و

انځوري نظم

"Mine is Long and Sad Tale" said
the mouse to Alice.

زما دانځوري نظم بڼيا د موزک هم دا
غمجنه قصه ده چې ايلس ته يې کوله، خو
ايلس په دې حيران وه چې دا موزک خپلې
لکۍ ته غمجنه ولې وايي. (در اصل Tale)
په انگرېزي ژبه کې قصه ته هم وايي او لکۍ ته هم.
اودغسې مورکټا ايلس ته خپله منظومه قصه په يو ه
ساتېره کړه او دا قصه د دې کتاب مصنف
(Lewis Carroll) په دې کتاب (Alice's Adventure
in wonder Land) کې د موزک دلکۍ
په شکل وليکله چې بېخي د موزک دلکۍ په شان
اوږده، کزړه وېره، په سر کې غټه او په آخر
کې نرۍ وه. او دا دانځوري نظم ورومبې
مثال و چې زما له نظره تېر شو.

تر دې وروسته (Poetical Forms) نومی
 یو کتاب لاس ته راغی چې (Rom padget) مرتب
 کړی و او د (Apollinaire) نومی شاعر ،
 خو انځوري نظمونه یې پکې قلمبند کړي و و
 چې پکې د یوه نظم په شکل ما هم یو انځوري
 نظم لیکلی دی چې "باران دې اوري" نومېږي .
 د (Apollinaire) نور انځوري نظمونه
 هم دېر ښه دي ؛ لکه : یو ستوری (A Star)
 مینار (Tower) ، یوه ټکټای (Anicktie) او
 داسې نور . خو ما نه غوښتل چې نور نظمونه
 ورڅخه پښتو ته راواړوم . زما آرزو وه چې
 خپله فکر وکړم او خپله انځوري نظمونه ولیکم .
 دغسې ما انځوري نظمونه لیکل شروع کړل چې
 یو څو یې په دې کتاب کې تاسو پېش کوږم او
 شاعرانو ملگرو ته بلنه ورکوم چې په دې
 ژانر کې خپله طبع وازمایي .

د انځوري نظم پېژندګلو

د د نيا د هرې ژبې هره يوه کلمه درې عناصر

لري :

(۱) غږ (آواز)

(۲) توري (شکلونه)

(۳) معنا

د کلمې پر آواز او تلفظ باندې شاعران ډېر زور ورکوي. خپې او سيلابونه يې د آواز او تلفظ په بڼا د جوړ کړي دي. د شعرونو طرز او عروضي پيما يې د کلمې د آواز پر بنياد جوړ کړې دي او دغسې يې د آواز او کلمې تر مينځه يوه لويه دنيا آباده کړې ده چې موسيقي نومېږي. خو د کلمې شکل ته تر اوسه پورې چا پام نه دی کړی. حالانکه د کلمې شکل هم دومره ارزښت لري څومره چې يې آواز لري. او د کلمې په شکل کې هم دومره ښکلا او دومره وسعت دی څومره چې يې آواز کې دی، خو د کلمې په شکل محنت نه دی شوی، که چا پرې چرې محنت هم کړی دی

نوهغه خطاطان دي او هغوی هم د کلمې په
 ښایسته لیکلو ځکه محنت کړی دی چې روزي
 پرې وکړي. د شاعري په دنیا کې چېرې چا د
 کلمې او د کلمې د شکل د هغه تعلق د پیدا کولو
 کوښښ نه دی کړی چې د کلمې او د کلمې د تلفظ
 او آواز تر مینځ موجود دی. دا خو دې خدای
 پاک جرمنیانو او فرانسویانو سره ښه وکړي چې
 دې طرف ته یې پام شو *Concrete poem* *Calligram*
 او *Abstract poem* غوندې نظمونه یې د شاعري
 په دنیا کې متعارف کړل او زما د انځوري نظم بنیاد
 یې کېږي.

په انځوري نظم کې د کلمو د معناوو مطابق
 یو انځور جوړ شوی وي. که څوک پردغې ژبې
 نه پوهېږي، نو چې انځور ته یې وگوري او دغه کلمې
 ولولي نو هم د نظم په مطلب پوهېږي او یوڅه معنا
 ترې واخلي. لکه دیو لوی شاعر (*Eugen Gomringer*)
 انځوري نظم (*Silencio*) چې تشه هم دغه
 یوه کلمه یې دیو خالي ځای نځېر چاپېره لیکلې ده او
 دغه تش ځای یې په مینځ کې لوستونکي ته د چوپټیا

او خاموشی تأثر ورکوي . او دغسې يې په دې
نظم کې دخاموشی يو تصوير کښلی دی:

Silen	cio	Silencio	Sitencio
silencio		silencio	Silencio
Silencio			Silencio
Silencio			Silencio
Silencia			Silencio
Silencio	Silencio	Silencio	
Silencio	Silencio	Silencio	

يا لکه ديو بل شاعر (Roger me Gough)
نظم چې تامه يې (Middle aged Love) ده او د
تينس د لوبې په شکل يې د دې عمر د مينې يو تصوير
کاږلی دی . تينس دوه کي لوبه ده . يو کس په
يوه ميدان (court) کې ولاړ وي او بل په بل
ميدان کې او په منځ کې يې جال (Net) وي .
ښاغلي (Gough) د يوه ميدان د پاسه 40 عدد ليکلی
دی او د بل ميدان د پاسه د Love کلمه . ده مطلب

خو واضح دی . خو دلته د شاعر مطلب لږ یوې خوا
 څلوېښت کاله عمر دی او له بلې خوا د تینس
 د لوبې څلوېښت نومرې . دغه راز د LOVE معنا
 مینه هم ده او د تینس په لوبه کې د صفر (۰) د
 نومرې نامه هم او شاعر دغسې د دوو کسانو
 په مقابله کې د خپل خیال انځور کارلی دی .

M: d d l e Aged Love

40	Love
M: d d l e	aged
couple	Playing
Ten	nis
when	the
game	ands
and	they
go	home
the	net
will	still
be	be -
Tween	them,

د انځوري نظم اصول

ماي د انځوري نظم د ليکلو له پاره يو څو قوانین ټاکلي دي ، خو مکمل يې هېڅکله نه بولم . که څوک پرې اعتراض ولري ، نو زه به پرې خوشحاله شم . که زموږ ادیبان او نقادان په شریکه دغه اصول وټاکي ، نو هغه به د پر جا مع او مستند وي . سربېره پر دې زما انځوري نظم د مغرب د درېو اصنافو (concrete poem) ، (calligram) او (Abstract Poem) مجموعه ده او د دې درېو اصنافو بېل بېل اصول دي چې ځینې پکې د یو بل پر خلاف هم دي ، ځکه نو ما تش هغه اصول راغونډ کړي دي چې د انځوري نظم بنیاد پرې ولاړ دی .

- ① د انځوري نظم بنیاد پر کلمو ولاړ دی .
- ② دغه کلمې دې د نظم ټول لوازمات ولري .
- ③ که انځوري نظم له یوې یا دوو کلمو څخه جوړ شوی وي ، نو بیا دې هم پکې دخپلو وزن او آهنگ خیال وساتلای شئ .

④ انځور دې دانځوري نظم مطابق وکښلای شي،
نه دا چې انځوري نظم دې دانځو مطابق وليکلای
شي.

⑤ د ضرورت مطابق دې، کلمې وېرې شي،
غېټې دې شي، ماتې راماتې دې شي، کړې وېرې
دې شي او تکرار دې شي. دغه راز د کلمو او
په کلمو کې دننه د تورو تر مینځ فاصلې هم کېدلای
او زیاتېدلی شي.

⑥ په دې ډول نظمونو کې د کړنو کښل هم
جائز دي.

داو هغه اصول چې ما ورته دخپلوانځوري
نظمونو د لیکلو پر وخت پام کړی دی. دا څه د
کابني کړښتې نه دي، کمی زیاتې به خامخا پکې
وي. هیله لرم چې ښاغلي نقادان به زما رهنمایي
وکړي.

ما دخپلو لوستونکو داسانتیا له پاره خپلو
انځوري نظمونو ته مخامخ د دې نظمونو بې انځور
شکلونه هم وړاندې کړي دي. خدای دې وکړي
چې خوښ موشي.

باران دې اوري

باران دې اوري

خو داسې نه چې

زما دچم په

نان که خاوره

د گلو پانې

خوې وړې او

د ونو څانگې

ارې ارې کړي

باران دې اوري

خو داسې نه چې

زمونږ هيلې

ذرې ذرې کړي

١٤١ باران دہ اوري

ز	با	او	د	با
م	ر	د	گ	ر
و	ا	و	ل	ا
ن	ن	ن	و	ن
نہ	د	و	پا	د
ہ	پ	ن	ن	پ
ي	ا	ن	ي	ا
ل	و	گ	خ	و
پ	ر	ا	و	ر
د	ي	ر	ر	ي
ر	خو	پ	پ	خو
پ	د	ا	و	د
د	ا	ر	ر	ا
ر	س	پ	پ	س
ي	پ	ک	پ	پ
ک	نہ	د	نہ	نہ
د	چ	ي	چ	چ
ي	پ			پ

نیم کلاس

نیم کلاس له اوبو ډک دی
نیم کلاس کې اوبه نه شته

زه به ډک کومه دانیم، خو؛
زما لاس کې اوبه نه شته

یا جهان له اوبو تش کړې
یا مې لاس له اوبو ډک کړې

یا د ټول جهان مالک
دا کلاس له اوبو ډک کړې

نیم گلاس

نیم گلاس

له اوبو پک دی

نیم گلاس

پک اوبه نه شسته

يا جهان له اوبو
کړې يا مې
لاس له اوبو پک کړې
پا د ستول جهان مالک
دا گلاس له اوبو
پک کړې

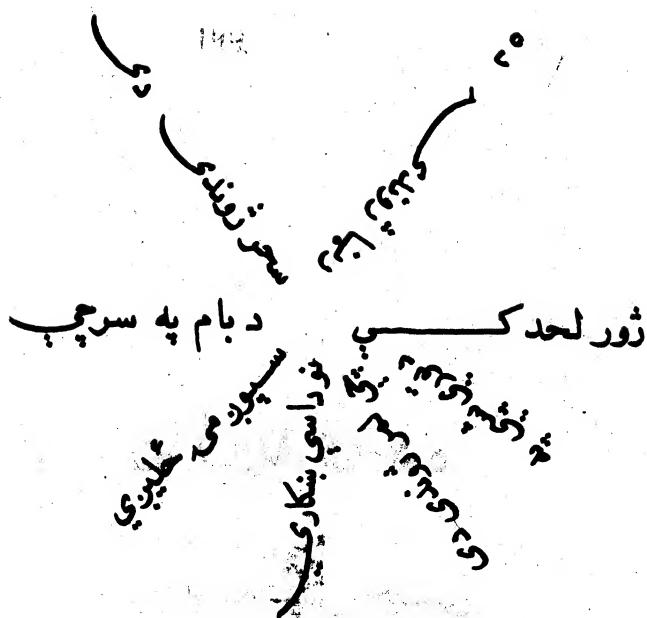
زه به پک کړمه دا نیم خورما لاس کړي

اوبه نه

رہا ژوندی ده

د بام په سر چې
سپوږمې ځلېږي
نو داسې ښکاري
چې لمر ژوندی دی
د تورې شپې په
ژور لحد کې
رہا ژوندی ده
سحر ژوندی دی

رښا ژوندۍ ده

د ژوند څلور ګوټيز

دا څلور واړه ګوټونه
ستا لاسونه دي او پښې يې
ای د ژوند څلور ګوټيزه
ستا بې شمارة زاوې دي

د ژوند څلور گوټونه

دا څلور واړه گوټونه
ستا پېر شمع زوایي دي
ستا لاسونه دي او پښې دي
د ژوند څلور گوټونه دي

لپه کې مې زخم دی ...

لپه کې مې زخم دی سوری نه دی
وینې تر پښه څاڅي اوبه نه څاڅي

لپه کې مې زخم دی سوری نه ده

و	ت	څ	ا	نه
ي	ر	ا	و	څ
ن	ې	څ	به	ا
ې	نه	ي		څ
				ي

کب

دیوه لوی دریاب په تل کې
زه ورکوټی شانسې کب یم
خو اوبو نه کیله من یم
چې په خپته کې مې پایي
او په غېږه کې مې ځوان کړي
خوپه کومه چې بهسې یې
ماله ځان سره روان کړي
زه دخپل زړګي په خوښه
دې خپوښه وټای نه شم
په سارا باندې مین یم
خو اوبو نه وټای نه شم

کب

د

یوه

لوی

دریاب

په تل کېږه

ورکوټی شانی

کب یم - خواوېو

نه گیله من یم

چې په خپته کې مې

پالي او په غېږه

کې مې حوان

کړي خوږه کومه

چې بهیرې ما

ماله حان سره

روان کړي زه

دخپل زېږي

په خوږه

دې څپونه

وتای نه شم

په سارا پاندې

میښ یم خواوېو

نه وستیای نه شم

((ما غوږ))

محکۀ او آسمان

وگوره دغره په سر
محکۀ له آسمان سره
خومره نژدې شوې ده !

وگوره د غره په سر

مخکۀ له آسمان سره

خومره نژدې

شوې

ده

۱۹

ده

شوې

خومره نژدې

مخکۀ له آسمان سره

وگوره د غره په سر

هر تصوير په آينه کې

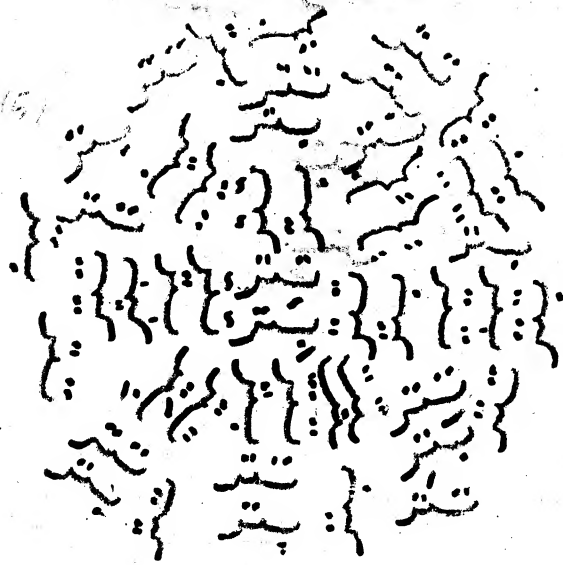
په هر چا کې
خه دروغ وي
خه فريب وي
خه دوکه وي
دا په دې چې
هر تصوير په
آينه کې
اپوه وي

سفر

زه روان نيم
په سفر یم
ته په یوځای
تل ولاړ لکه د غریږ
زه به مېشم
ته امر یې
خوزه ژوند نه
مطمئن یم
اوته ځان سره په شریږ

سفر

زه
روان یم
په سفریم
ته په یوه حای
تل ولاړ لکه د غری
زه به مړ شم ته امرې
خوزه ژوند نه مطمئن یم
اونته حان سبره په شریې

ترتیب اوانتشار

تتر

بتر

سپینه مولا باندې

په سپینه مو صلا باندې نه چاته دعا وکړمه
زه شپې ته دعا وکړم که سبا ته دعا وکړمه
زه پروند ته دعا وکړم که زما ته دعا وکړمه
زه ځان ته دعا وکړم که دنیا ته دعا وکړمه
زه چاته دعا وکړمه زه چاته دعا وکړمه

په سپینه

مصلا باندې

په سپینه مصلا باندې زه چاته دعا وکړمه

زه شپې ته دعا وکړم که مېرته دعا وکړمه

زه پوند ته دعا وکړم که زياته دعا وکړمه

زه ځان ته دعا وکړم که دنيا ته دعا وکړمه

زه چاته دعا وکړمه زه چاته دعا وکړمه

سجده

دنظر فرب

دالکیره لویه ده که
دالکیره لویه د ه

دنظر فريب

دا لکيره لويه ده - که

کاکه
لويه ده ؟

جام

د وخت په جام کي
ترخې اوبه دي .
زړه نشه د
زړې اوبه دي
د ژوند په خم کي
سنايسته شراب دي
په تورو زلفو
کي سره گلاب دي
شراب اوچت کړه
گلاب اوچت کړه
د ژوند له مخه
نقاب اوچت کړه

جام

د وخت په جام کې ترخې اوبه دي

زړه نشه ده، زړې اوبه دي

د ژوند په خم کې بنایسته

شراب دې په تورو

زلفو کې سره گلاب

دي شراب اوچت کړه

گلاب اوچت کړه

د ژوند له مخه

د تورو خمینو

نقاب اوچت کړه

دلوی جانان په نامه

دلوی الله په نامه
دلوی سبحان په نامه
درنه وفا غوار په نامه
دلوی جانان په نامه
دلوی جانان په نامه
دلوی جانان په نامه

د لوی جانان په نامه

د لوی الله په نامه

د لوی سبحان په نامه

د ربه و فسا غوږمه

د لوی جانان په نامه

د لوی جانان په نامه

ښاغلی سید شاه سعود د ۱۹۷۰
 میلادي کال د جنوري په ورومۍ نېټه
 د پېښور په پاوه کي نومي کلي کې د
 خدای بخښلي سید شهزاده نوش کره
 زېږېدلی. په فلسفه کې یې له پېښور
 پوهنتون څخه ماسټري (M.A) کړې ده
 او دا وخت د پېښور په قرطبه مادل
 سکول- نعمت محل کې دښوونې او
 روزنې دنده لري او پس له وخته په
 فرنټیر لاکالج کې حقوق لولي.
 مصطفی سالک

+۹۲-۹۱-۲۵۶۲۵۱۳